

RECURSOS

PER A PENSAR I SENTIR

LA CULTURA

DE PAU

A L'AULA

avalon

 MEDIAM

*educació
participant*

Amb el suport de:

RECURSOS
PER A PENSAR I SENTIR
LA CULTURA
DE PAU
A L'AULA

Persones que han col·laborat
en la realització de la guia:

Meritxell Gallés
Montse Mir
Montse Pedret

Disseny / il·lustració coberta:
Gerald Puig

Índex

Presentació de la guia	pàgina 4
Docent facilitador/a	pàgina 6
Jo	pàgina 10
Nosaltres	pàgina 31
El món	pàgina 58
El conflicte	pàgina 88
Propostes d'accions que poden desenvolupar els alumnes	pàgina 107
Bibliografia i recursos	pàgina 111

Índex de fitxes

JO

EDUCACIÓ INFANTIL

1 / Relaxació, música i respiració	11
2 / El ruc	12
3 / La troca	13
4 / El llibre de la pregunta infantil	14
5 / La caixeta de sorpreses	15

CICLE INICIAL

6 / Qui soc jo?	16
7 / La caixa dels tres objectes	17
8 / El llenguatge corporal	18
9 / El mirall	19

CICLE MITJÀ

CICLE SUPERIOR

10 / Allò positiu que hi ha en mi	20
11 / El joc de l'autoestima	21
12 / Autobiografia	23
13 / Som com una ceba	24
14 / La música que sent	27
15 / Em sento..., Voldria...	28
16 / Qui decideix?	30

NOSALTRES

EDUCACIÓ INFANTIL

17 / El Groguet i la Vermellina	32
18 / Cercle d'opinions	36

CICLE INICIAL

19 / Què no sabeu de mi?	37
20 / Saluda'm si som iguals	38
21 / La roda de l'afecte	39
22 / Massatge grupal concèntric	40
23 / Escoltem l'altre	41
24 / El vent i l'arbre	42
25 / Les cadires cooperatives	43

CICLE MITJÀ

CICLE SUPERIOR

26 / Etiquetes de prejudicis	44
27 / A diferents velocitats	45
28 / Dinàmica de targetes	46
29 / Definint posicions	47
30 / Debat en moviment	49
31 / Obrim caixes	50
32 / Dansar amb fils	52
33 / La cova	53
34 / No m'escolta...	54
35 / Què decidim?	56

EL MÓN

EDUCACIÓ INFANTIL

36 / Lectures per a la pau	59
----------------------------	----

CICLE INICIAL

37 / La wiphala	65
38 / Ciència ficció	67
39 / Retrat robot	68
40 / Possibles històries per a un món possible	69
41 / La solució és en mi	71

CICLE MITJÀ

CICLE SUPERIOR

42 / Negres i blancs	72
43 / La veritable pau	73
44 / És clar que...	75
45 / Reporters gràfics	76
46 / Pauparazzi	78
47 / Noticiari setmanal	79
48 / Posar-nos en el lloc de l'altre/a	80
49 / Catalunya immigrada	82
50 / Els emigrants clandestins	84

EL CONFLICTE

EDUCACIÓ INFANTIL

51 / Kamishibai	89
-----------------	----

CICLE INICIAL

52 / Els nostres conflictes diaris	90
53 / Recuperem la calma	92
54 / Explica'm un conte	93
55 / La bústia dels conflictes	94
56 / Fem teatre	95

CICLE MITJÀ

CICLE SUPERIOR

57 / El passadís de la consciència	98
58 / Joc de rols	99
59 / Inversió de rols	100
60 / Dramatitzacions	101
61 / Baròmetre de valors: el conflicte	102
62 / La taula de la pau	103
63 / Jo-missatge	104
64 / De la protesta a la proposta	106

Presentació de la guia

AVALON en col·laboració amb **MEDIAM** i **EDUCACIÓ PARTICIPANT** elabora la següent guia, en el marc del projecte **APS CULTURA DE PAU** amb el suport de **Direcció de Justícia Global i Cooperació Internacional**.

La present guia és una eina per a professionals de la docència en l'àmbit de l'educació formal, que té la finalitat de dotar el professorat de recursos que li permetin obrir espais de treball amb els nens i les nenes en la cultura de la pau, a fi de poder gestionar els conflictes partint d'aquesta mirada.

La guia neix de l'experiència desenvolupada en l'Aprenentatge i Servei (APS) en centres educatius de primària. L'APS és una metodologia des d'on els alumnes reben uns aprenentatges i per altra banda fan un retorn a la nostra societat i a les organitzacions en clau de servei.

La guia està estructurada en tres parts:

1. DOCENT FACILITADOR - Definim una idea i proposta que pugui ajudar a crear la figura del/de la docent facilitador/a a l'aula.

2. RECURSOS PER AL PROFESSORAT, enfocats en la gestió de conflictes des de la cultura de la pau, per tal que els pugui treballar a l'aula amb cada etapa educativa.

3. PROPOSTES, és un recull de propostes de serveis i accions que s'han dut a terme en diverses escoles en clau de cultura de pau.

La primera part explica quin és el rol que hauria d'adoptar el professorat que vulgui acompanyar els infants en aquest camí: en què consisteix ser facilitador/a, què significa escoltar l'alumnat, com ha de dinamitzar el grup, què fa i què no fa, com d'important és plantejar preguntes adequades, com pot sostenir emocionalment els infants i quina estructura haurien de seguir les sessions.

La segona part ofereix un recull de recursos educatius a treballar amb l'alumnat, amb la intenció, molts d'ells, que siguin adoptats després com a instruments de la pràctica habitual a l'aula. Els recursos segueixen un circuit que pretén sensibilitzar els infants envers la gestió dels conflictes des de l'entorn més proper fins a realitats més allunyades. El recorregut que se-

gueixen les propostes educatives està dividit en quatre unitats diferents de treball:

- A.** Recursos dirigits a la persona en si mateixa i al desenvolupament del seu autoconeixement, amb la intenció de produir canvis importants a nivell intern que facilitin el seu benestar personal i la predisposin a relacionar-se amb la resta de persones;
- B.** Recursos per a la gestió afectiva i de les relacions a l'aula, a partir de treballar l'empatia i l'assertivitat, generar i enfortir els vincles i la confiança, abandonar els judicis i la violència, crear diàleg, expressar les emocions, generar reflexió...;
- C.** Recursos que dotin l'alumnat d'una visió sistèmica de la realitat, a fi que pugui extrapolar allò après en les dues unitats anteriors a diferents situacions existents en el món que ens envolta: la interculturalitat, el medi ambient i altres problemàtiques globals.
- D.** Recursos enfocats directament en la gestió de conflictes quotidians, amb la intenció d'ajudar els infants a buscar solucions a aquelles problemàtiques sorgides en el seu entorn proper o bé de proporcionar-los eines que els permetin afrontar futurs conflictes a partir del treball sobre situacions fictícies.

Dins de cada unitat, les activitats són presentades en tres blocs d'edats diferents –educació infantil, els tres primers cursos d'educació primària i els tres últims cursos d'aquesta– per a facilitar-ne la localització, malgrat que aquesta subdivisió és orientativa i cada docent pot adaptar-les a les necessitats i al procés maduratiu del seu alumnat. Les activitats proposades pretenen generar canvis profunds en cada nen i nena mitjançant experiències vivencials molt diverses que impliquen diferents tipus d'expressió o de treball (corporal, artístic, racional, emocional...) i una gran varietat de formats (cançons, vídeos, pel·lícules, teatre, arts plàstiques, contes, diàleg, debat, etc.).

El camí que proposem és anar transitant i avançant des d'una part més centrada en cada persona –el “jo”–, amb una mirada més introspectiva, cap al “nosaltres” com a grup i com a persones que establim relació amb el nostre entorn i, finalment, cap al “món”, en el qual també incidim des de tot allò que fem i que no fem. En últim lloc, aquest camí incorpora una quarta pota, que són les eines per gestionar conflictes.

La selecció de recursos, així com la figura del/de la docent facilitador/a, parteixen de la mirada mediadora, que és una forma de concebre i intervenir en la gestió de conflictes. La mirada mediadora contribueix a prendre consciència del grup, de les seves dinàmiques, de les persones que el conformen i aposta per la generació d'espais de diàleg que ens poden ajudar a guanyar consciència. Les dinàmiques, els jocs i les diferents accions proposades en aquesta guia no són més que una oportunitat per establir diàlegs profunds. El/la docent té la gran oportunitat d'utilitzar els diferents recursos per poder llegir el grup, detectar com són les seves relacions, quins temes són difícils, quines habilitats tenen per treballar-los i, en el moment que el/la docent coneix millor el seu grup, pot decidir com avançar amb ell. Per d'altra banda quan els/les alumnes es coneixen millor com a grup i analitzen com són els seus rols, els seus límits, les tensions, poden d'alguna manera prendre consciència i avançar des d'aquí.

Docent facilitador/a

Que és un/a docent facilitador/a?

És la persona que acompanya el grup a obrir diàlegs i a viure experiències que permetin als alumnes indagar en si mateixos i en el grup, al mateix temps que obre la possibilitat d'adquirir uns hàbits en el pensament reflexiu i el pensament crític.

El docent facilitador no fa un rol d'instructor si no més aviat centra l'atenció en l'escolta i l'observació del grup, per poder-lo acompanyar amb una mirada curiosa i oberta.

Què vol dir escoltar el grup?

Vol dir tenir una actitud que permeti l'observació, la lectura de les reaccions de cada nen i nena, la generació de preguntes que incitin a la reflexió i a la comprensió.

Vol dir donar veu a tots els infants, deixar espai per al silenci i defugir la temptació de voler conduir la tasca o d'arribar a algun lloc concret.

Al mateix temps, és assumir una tasca centrada a mantenir l'interès i l'atenció en el procés i a controlar el ritme de la sessió.

El/la docent facilitador/a escolta el grup en conjunt i també cadascun dels nens /es, essent capaç de captar allò que no és explícit, com són els privilegis que puguin tenir certs membres del grup, les opinions minoritàries o les veus silenciades. El/la docent facilitador/a intervé regulant les interaccions entre els nens/es, equilibrant les forces per tal d'ajudar a empoderar els qui tenen menys poder i facilitant la participació activa i l'expressió d'aquells que participen poc. El docent facilitador, des de la seva observació, modera i dona veu als alumnes i fa saber al grup que hi ha veus o persones que no estan tenint espai o que hi ha temes que estan sent difícils de treballar per a aquell grup.

Com dinamitzar des de la mirada curiosa

Les propostes, dinàmiques i accions han de ser enteses, per part del professorat i de l'alumnat, com un procés en el qual el que realment importa és el camí que cada nen i el grup va recorrent i no l'assoliment d'uns resultats o d'uns objectius marcats.

El/la docent facilitador/a s'ubica en un pla proper als infants i participa en les activitats de forma autèntica i com un membre més dins del grup, per tal de crear un clima de confiança que faciliti la implicació de tots els nens i les nenes. Ha de saber estar dins del grup, sentir-se'n part i deixar-se influenciar per ell, i alhora poder-se situar a fora i observar-lo amb perspectiva per tal d'oferir-li allò que necessita en cada moment.

El/la docent facilitador/a dona exemple d'allò que demana però, al mateix temps, exerceix de líder fent propostes al grup i ajudant-lo a portar-les a terme amb la implicació de totes les persones, gràcies a la seva capacitat, compromís i actitud de servei.

El docent facilitador posar al servei del grup una proposta, una acció, una dinàmica i confia en el grup respecte al lloc o a la reflexió a la qual vol o pot arribar i deixa la responsabilitat en mans dels nens i nenes, evitant oferir la resposta a qualsevol qüestió. La mirada curiosa és aquella que recull i observa sense jutjar.

Imaginem un grup on apareix una separació en la interacció entre el rol femení i el masculí. En aquest cas, el docent facilitador ha d'observar i, amb mirada curiosa, pot formular preguntes que ajudin els nens i les nenes a entendre com és per a uns el rol de l'altre gènere, quines qualitats té, què el fan diferent del propi... L'objectiu de les preguntes és intentar veure com aquells nens i nenes construeixen el seu pensament.

Un element que ajuda a establir i a fomentar el diàleg respectuós és l'ús d'un objecte de paraula, que passa per tots els membres i cedeix la paraula

només a qui el té. Aquest recurs prové de les pràctiques restauratives i pot ser un gran aliat per al/a la docent facilitador/a.

Què fa i què no fa un/a docent facilitador/a

EL QUE FA:

- Crea les condicions idònies perquè les activitats proposades generin un espai on els infants es puguin obrir a experimentar, a reflexionar, a aprendre, a canviar antics hàbits, etc.
- Ajuda el grup a generar confiança, a comunicar-se de manera fàcil i no violenta, a prendre decisions encertades, a assolir els objectius amb eficàcia, a anticipar-se als conflictes.
- Acompanya el grup en el seu procés, fa el seguiment de tot el progrés en contacte directe amb la resta de persones del grup.
- Vetlla perquè el procés no es desvirtui, proposa eines i mètodes que ajudin al creixement del grup, serveix i cuida els membres del grup.
- Possibilita l'efectivitat de l'acció grupal per mitjà de diferents recursos: deixar clar què treballarà el grup abans d'iniciar una activitat, quines decisions han estat preses, quins temes han quedat pendents, potenciar el sorgiment d'idees que no hagin estat expressades, fer resums de les idees clau, crear rutines, fer tancament de les sessions amb una avaluació breu (per a conèixer el grau de satisfacció amb els objectius proposats, el grau de participació i l'estat d'ànim dels membres envers les relacions i el grup) i anticipar els temes que seran tractats en la propera sessió.

QUÈ NO FA:

- Aconsellar
- Donar solucions
- Jutjar les aportacions
- Personalitzar en nens/nes concrets/tes
- Centrar-se únicament en els fets

Les preguntes

Una de les eines clau per a un docent facilitador és la pregunta. De nou, cal sortir del rol docent i activar el rol de facilitador/a i formular preguntes des de la CURIOSITAT:

- Com ha estat per vosaltres?
- Què ha estat difícil?
- Com us heu sentit?
- Què us ajudaria a avançar en aquesta direcció?

Són preguntes que conviden a la reflexió, són obertes, no contenen judicis i ens permeten entrar en un diàleg molt interessant.

Sostenir emocionalment

El/la docent facilitador/a és també la persona que sosté emocionalment el grup i això, que pot semblar molt complex, té a veure amb ser conscient, donar la benvinguda i apreciar la diversitat de persones i experiències que es poden viure dintre d'un grup.

Té molt a veure amb:

- No forçar un procés sinó estar atent/a a tot allò que succeeix tant als diferents membres del grup (inclòs el mateix docent facilitador) com al grup en conjunt.
- Connectar amb cada membre del grup.
- Cuidar el benestar personal i grupal.
- Crear un espai segur de confiança mútua.
- Vetllar perquè tots els nens i nenes es comprometin amb el grup i el cuidin perquè esdevingui un espai de protecció i de diàleg franc i lliure.
- Adaptar-se a allò que necessiti el grup i respondre als interessos, a les necessitats i a la realitat del grup, més que no pas als recursos o als mètodes planificats.
- Fomentar el diàleg respectuós mitjançant l'ús d'un objecte concret que passa per tots els membres i cedeix la paraula només a qui el té.
- Afavorir la comunicació, l'escolta activa, l'empatia, la comprensió mútua, el respecte, la confiança, una actitud positiva, l'honestedat.
- Posar la intenció en ajudar a millorar les relacions entre els diferents membres del grup.

- Donar espai als diferents punts de vista o posicions.
- Donar valor a tot allò que cada persona aporta al grup, respectar cada individu.
- Agrair la tasca de les persones que fan possible cada nou assoliment i la participació de tot el grup en general i elogiar cada fita aconseguida o fet positiu (que s'ofereixin persones voluntàries, que anem bé de temps, el compromís de les persones...).
- Gestionar els moments complicats i ajudar en la seva resolució acceptable per a tots els membres.

Recordem, en les converses que s'obren en aquest entorn poden moure's emocions en cada nen i nena que potser en alguns casos no saben com gestionar. En aquests casos, el/la docent facilitador/a pot oferir el seu acompanyament a les persones que ho puguin necessitar.

Recordo una sessió amb un grup de 4t de primària on, en un cercle restauratiu, vam parlar de la mort. El nen del meu costat havia perdut la seva mare quan tenia cinc anys i mai no havia parlat d'aquest fet amb ningú de la classe ni amb la professora. En aquell espai ell va expressar com havia estat la pèrdua de la seva mare i va passar molta part de la sessió plorant en silenci al meu costat. Finalitzada la sessió la professora li va agrair que ho hagués compartit i va oferir-li el seu suport, amb unes paraules sinceres i properes.

Pensem en una sessió

Quins elements cal tenir en compte:

PRÈVIAMENT: Quin espai necessitem? Quins materials ens poden ser útils? Què m'agradaria treballar? Què necessita aquest grup?

L'INICI: preguntem al grup, com arribem?, per poder establir un primer contacte amb ells, que ajudi tot el grup a aterrar en la sessió.

LA PROPOSTA: llancem una idea amb una dinàmica, activitat o acció concreta, la gaudim i la sentim conjuntament amb el grup.

Ens podem trobar amb un grup on hi hagi persones que no volen participar en l'activitat proposada. En aquest cas, la nostra proposta és convidar-los a prendre un espai com a observadores i, si en algun moment volen participar-hi, ho poden demanar i valorarem la seva entrada. És una forma de treballar el respecte cap al grup i cap a les persones que no volen participar, no des d'un sentiment d'enuig sinó des del respecte.

EL TANCAMENT: deixem uns minuts finals per fer un tancament que pugui ajudar a regular la vivència que ha tingut lloc al grup. Si hem abordat temes emocionalment complexos, podem acompanyar el grup amb una música, una pregunta per saber com ha estat per a ells l'espai, un petit joc com fer-nos un massatge i establir contacte físic. Si l'energia del grup ha pujat molt i cal moderar-la podem acompanyar el tancament amb unes respiracions, una música relaxada o un caminar lent per l'aula.

També podem tancar la sessió amb una petita avaluació que ajudi el grup i el/la docent facilitador/a a saber com ha estat per a ells/es l'espai. Podem fer servir pòstits on escriguin 2, 3 o 4 coses que hagin estat significatives per a ells/es (pot ser una idea, una paraula, una imatge...).

Recomanació final per al/a la docent facilitador/a

Deixar-se fluir.

Les dinàmiques i les propostes d'aquesta guia són únicament idees amb les quals podeu jugar, també podeu adaptar-les, fusionar-les, incorporar-hi coses noves... i fer-les vostres.

Jo

Aquest primer bloc, enfocat en la persona, pretén ajudar l'alumnat a conèixer-se millor a si mateix per tal d'afavorir l'autoestima i el compromís personal en allò que fa. La conseqüència d'aquest procés personal és facilitar, posteriorment, el contacte i la comprensió mútua amb la resta d'individus del grup i, per extensió, del món.

Les activitats proposades plantegen el treball de diferents facetes de l'individu: l'autoconeixement, l'acceptació i la valoració de la pròpia persona, l'autoestima; la detecció i l'expressió de sensacions, emocions i sentiments; el compromís personal, la participació, la implicació i la responsabilitat individual.

En aquest recull trobareu activitats amb un caràcter més aviat introspectiu i d'altres on, a partir de la interacció amb els companys i les companyes, la intenció és ajudar a reforçar en l'alumnat les pròpies capacitats i potencialitats.

Relaxació, música i respiració

EDAT: a partir d'educació infantil.

PARAULES CLAU:

autoregulació física

autoregulació psicològica

expressió d'emocions

expressió de sensacions

INTENCIÓ:

- Centrar l'atenció del grup a través de la regulació física i psicològica.
- Facilitar la introspecció i l'expressió de sensacions i d'emocions.

MATERIALS:

música que convidi a la calma i a la relaxació.

DESCRIPCIÓ

El grup s'acomoda en l'espai, ja sigui ubicat en seients o, si hi ha les condicions necessàries, les i els participants es poden situar recolzats sobre el sòl o una catifa.

- Reproduïm una melodia suau que inciti a la calma i a la relaxació.
- Utilitzant una veu suau i delicada convidem cada participant a tancar els ulls, a suavitzar el ritme de la seva respiració (inhalem en 4 temps i exhalem en 4 temps) i a col·locar una de les seves mans sobre l'abdomen per a reconèixer millor la seva respiració.
- Previàment a finalitzar l'exercici, tenint cura de mantenir un to de veu adequat, convidem els participants a obrir els ulls a poc a poc, a començar a moure les mans, els peus, el seu cos i a tornar a connectar-se amb el grup sencer.

PROPOSTA

- Convidem el grup a expressar els seus sentiments i sensacions amb relació a la dinàmica: Ha estat fàcil relaxar-se? Quines sensacions físiques han predominat en l'exercici? I quins pensaments ens han acompanyat? Què milloraries d'aquest exercici, què facilitaria arribar a un major nivell de relaxació?
- Durant el moment de relaxació i respiració podem introduir elements imaginatius, convidar a visualitzar un escenari relaxant com una platja, sentir la sorra als peus, la calidesa del sol sobre els seus cossos... Aquest exercici d'imaginació podem orientar-lo en funció de la música amb què l'acompanyem, del clima del qual disposem, del grup en si mateix o de qualsevol altre element que ens motivi a introduir imatges, olors, situacions, etc.

2 / JO

EDUCACIÓ INFANTIL

El ruc

EDAT: educació infantil.

PARAULES CLAU:

autoestima

autoafirmació

respecte mutu

INTENCIÓ:

- Fomentar el respecte mutu.
- Valorar les coses positives dels companys.
- Augmentar l'autoestima.

DESCRIPCIÓ

A cada grup de quatre o cinc persones li correspon una persona que fa de "ruc"; els grups reben la missió de portar l'ase al més ràpidament possible cap a la línia de meta definida. El ruc camina a quatre potes i només pot avançar davant les bones paraules, les carícies o els gestos amistosos. Al grup no li és permès agafar l'ase per les espatlles o per qualsevol altra part del cos per a fer-lo arribar a la meta.

PROPOSTA

En acabar, hem de convidar a la reflexió els nens i les nens i proposar-los que posin en comú:

- com s'han sentit,
- què els ha resultat més positiu,
- què els ha agradat menys.

3 / JO

EDUCACIÓ INFANTIL

La troca

EDAT: a partir d'educació infantil.

PARAULES CLAU:

autoafirmació

autoestima

valoració mútua

cohesió de grup

INTENCIÓ:

- Afavorir l'afirmació de cada persona.
- Cohesionar el grup.

MATERIALS:

una troca d'estam

DESCRIPCIÓ

Tot el grup es posa assegut o dret formant un cercle. La o el professor comença llançant una troca d'estam a algú sense deixar-ne anar un extrem, al mateix temps que diu alguna cosa positiva, que li agradi o que valori de la persona a qui la llança. Qui la rep repeteix el procediment amb una altra persona. Així, successivament, la resta de participants van repetint la mateixa acció sense deixar anar el fil, formant una teranyina.

PROPOSTA

Asseguts en cercle, ajudem a la reflexió conjunta a partir de preguntes guia:

- Com ens sentim després de l'experiència?
- És agradable escoltar frases positives sobre la nostra persona?
- Ens reconeixem en aquestes valoracions que fan de nosaltres o no?

El llibre de la pregunta infantil

EDAT: a partir d'educació infantil.

PARAULES CLAU:

reflexió

escolta mútua

respecte entre iguals

diàleg

INTENCIÓ:

- Generar participació i valoració del pensament infantil.
- Recuperar i interioritzar valors que promoguin la bona convivència i la dignitat humana.
- Fomentar el diàleg i la llibertat d'expressar interrogants.

MATERIALS:

Un quadern en el qual registrem les preguntes dels infants i les seves respostes.

DESCRIPCIÓ

Amb aquesta activitat recollim cada dia les preguntes infantils dels nens i les nenes, les mateixes que guien els temes setmanals del currículum en cadascuna de les àrees. Aquesta activitat ens permet valorar i incorporar les preguntes infantils en la nostra activitat diària. Recordem que vivim els espais de Cultura de Pau i, en tot moment, haurem d'esforçar-nos a prioritzar les necessitats, interessos, fantasies i somnis dels nens i les nenes.

PROPOSTA

Valorem en grup el grau en què han integrat l'activitat com una font d'aprenentatge i si, a l'hora de fer les preguntes i de buscar les respostes, hi ha hagut un ambient de respecte i valoració de cadascun dels infants (escolta, acceptació dels errors sense burles, acollida de totes les intervencions). Podem instaurar aquesta activitat un cop per setmana per a presentar i reformular preguntes i respostes.

La caixeta de sorpreses

EDAT: educació infantil.

PARAULES CLAU:

participació

implicació

expressió de desitjos

afecte

inclusió

INTENCIÓ:

- Propiciar espais de participació, d'harmonia i d'afecte.

MATERIALS:

Una capseta alegrement decorada, targetes per a escriure-hi les accions, llapis de colors.

DESCRIPCIÓ

Es tracta de crear una caixa on recopilem iniciatives dels infants que comportin realitzar un gest d'afecte cap als seus companys. Aquests gestos són escrits per la mestra o dibuixats pels infants i de tant en tant, a determinar per ella, en seleccionem un i realitzem la proposta d'acció amb tot el grup.

PROPOSTA

Un cop acabada una acció, iniciem una reflexió conjunta sobre el grau en què l'activitat ha resultat un espai d'alegria i d'intercanvi per als nens.

Podem instaurar aquesta pràctica de forma regular en l'activitat setmanal del grup.

Qui soc jo?

EDAT: a partir dels 6 anys.

PARAULES CLAU:

autoconeixement

autoestima

expressió de sensacions

expressió d'emocions i sentiments

INTENCIÓ:

- Incentivar l'autoconeixement de l'alumnat.
- Propiciar el coneixement entre unes i altres.
- Promoure l'estima i l'autoestima com a elements de cura mútua.

MATERIALS:

Paper de mida carta, llapis, colors.

DESCRIPCIÓ

Cada participant rep un full de paper, que dividirà en tres seccions. A la secció central realitzarà un dibuix de si mateix/a, a partir del qual sortiran fletxes cap a la part dreta de la pàgina i cap a l'esquerra. Aquestes fletxes surten des dels ulls, el nas, la boca, el cor, les mans i els peus cap a les seccions laterals.

- Hauran d'identificar una sèrie de coses que els agraden o desagraden i ubicar-les al costat esquerre (no m'agrada) o dret (m'agrada):
 - Coses que no m'agrada mirar / Coses que m'agrada mirar (ulls).
 - Coses que no m'agrada olorar / Coses que m'agrada olorar (nas).
 - Coses que no m'agrada dir / Coses que m'agrada dir (boca).
 - Coses que no m'agrada sentir / Coses que m'agrada sentir (cor).
 - Coses que no m'agrada fer / Coses que m'agrada fer (mans).
 - Coses que no m'agrada viure / Coses que m'agrada viure (peus).
- Posteriorment, convidem el grup a col·locar-se en un gran cercle i cada persona portarà el seu dibuix i un bolígraf.
- A continuació, una a una, cada persona comparteix el seu dibuix i relata algunes de les coses que hi ha escrit, elements que vulgui compartir.
- A mesura que els nens i les nenes comparteixen els dibuixos, cadascú pot anar afegint nous elements en el seu dibuix.

PROPOSTA

Convidem el grup a expressar les seves emocions i sensacions amb relació a la dinàmica:

- Ha estat fàcil identificar elements que em configuren?
- Com m'he sentit en descobrir els elements que m'agraden i els que no m'agraden i en compartir-los amb les altres persones del grup?
- Quina sensació em genera compartir amb el grup aspectes íntims que no havia explicat obertament?

Podem revisar el dibuix al cap d'uns mesos per a veure si ampliariem o modificariem algunes de les coses posades. Així ens adonem de com anem canviant.

La caixa dels tres objectes

EDAT: a partir dels 6 anys.

PARAULES CLAU:

autoconeixement

autoestima

autovaloració

expressió de sensacions

expressió d'emocions i sentiments

INTENCIÓ:

- Donar un espai per a l'expressió verbal i emocional.
- Propiciar el coneixement mutu.
- Promoure l'estima i l'autoestima com a elements de cura mútua.

MATERIALS:

Cada persona porta una caixa amb tres objectes personals.

DESCRIPCIÓ

- Demanem amb antelació que, a la propera sessió, cada participant porti una caixa amb tres objectes que siguin molt significatius per a ell o ella.
- Un cop arribats a la sessió, demanem als infants que agafin la seva caixa amb els tres objectes i ens asseiem en cercle.
- La mestra comença presentant la seva caixa d'objectes valuosos per a trencar el gel i donar exemple.
- Convidem els nens i les nenes a compartir els seus objectes i a explicar per què han decidit portar aquests i no uns altres, què representen en les seves vides. És important respectar el desig de participar o no de cada infant i fer-li un retorn d'allò que ha compartit.
- Tanquem la dinàmica agraint la participació a cadascuna de les persones que ha mostrat els seus objectes i la seva història amb el grup.

PROPOSTA

Convidem el grup a expressar les seves emocions i sensacions amb relació a la dinàmica: Com ens hem sentit en compartir una història personal i emotiva davant del grup? Ens ha agradat compartir els nostres objectes amb el grup? Ha estat fàcil escollir els tres objectes? Hi havia més objectes que desitjàvem portar?

És important tenir cura de l'espai i de les condicions que acompanyaran aquesta dinàmica, ja que pot ser molt emotiva i mobilitzadora. Podem ambientar-la amb música suau que acompanyi el relat de les històries que sorgeixen arran de la presentació dels objectes. És interessant explorar quins tresors tenim que no es veuen i estan dins nostre.

Podem fer una sessió on totes les persones del grup presentin els seus objectes especials o buscar un moment cada setmana en què dues o tres persones presentin la seva capseta. Podem convidar a expressar artísticament l'experiència de compartir tresors en grup amb un paper de mida gran i ceres.

Obrim la possibilitat que el grup pugui fer un intercanvi d'objectes quan s'hagin identificat amb els relats o històries dels companys.

El llenguatge corporal

EDAT: a partir dels 6 anys.

PARAULES CLAU:

escolta mútua

expressió d'emocions

llenguatge corporal

INTENCIÓ:

- Treballar la identificació de les emocions pròpies i alienes.
- Aprendre a detectar els signes del llenguatge corporal.

DESCRIPCIÓ

Disposem els participants en grups de tres o quatre persones i el facilitador/a els comença a explicar una història. A partir dels fets narrats, cada persona de cada grup va expressant amb el cos les emocions i els sentiments que se li desperten en cada moment, intentant no deixar-se influenciar per la resta de companys. Al final de la narració, cada grup comparteix les emocions que han viscut els seus membres en cada moment de la història i reflexiona sobre si han coincidit o no des del principi fins al final.

PROPOSTA

A continuació obrim un debat amb tot el grup a partir d'aquestes preguntes guia:

- Com t'has sentit?
- Ha estat fàcil o difícil distingir les emocions i els sentiments? Per què ha estat fàcil o difícil?
- Heu identificat les mateixes emocions i sentiments tots els membres de cada grup en cada moment de la narració? Podem viure les emocions de manera diferent les persones?
- Quina habilitat social és adequada per a percebre millor els sentiments dels altres?

En aquesta activitat també podem fer servir música en lloc de paraules. El treball seria el mateix, però en lloc de partir d'una història partim de l'escolta -un darrere d'un altre- de diversos temps o fragments d'obres musicals que expressin emocions diferents. Obres musicals que poden donar joc a l'expressió d'emocions poden ser: *Variacions Goldberg* de J. S. Bach, *Les quatre estacions* de Vivaldi, *Quadres d'una exposició* de Mussorgski, *Una nit a la muntanya pelada* de Mussorgski, *El carnaval dels animals* de Saint-Saëns.

El mirall

EDAT: a partir dels 6 anys.

PARAULES CLAU:

llenguatge corporal

expressió d'emocions

escolta mútua

INTENCIÓ:

- Treballar la identificació de les emocions pròpies i alienes.
- Aprendre a detectar els signes del llenguatge corporal.

DESCRIPCIÓ

Els infants s'han de disposar per parelles repartides per tota la sala, de manera que un membre de cada parella sigui el mirall de l'altre. Per mitjà d'aquesta activitat es tracta de reconèixer com és el nostre llenguatge corporal gràcies a un "mirall". Les persones que fan de mirall han d'imitar les emocions i els gestos que realitza l'altra. Després de cada emoció convé comprovar que qui fa de mirall ha entès bé l'emoció expressada per l'altra persona. Repetim el procés intercanviant els rols de les persones de cada parella.

PROPOSTA

En acabar, iniciem un debat per a analitzar les emocions percebudes i les novetats en el llenguatge corporal que hagin aparegut. Podem partir de preguntes guia com:

- Quan heu representat les emocions, us ha costat expressar-les amb el cos? El vostre company les ha identificat fàcilment?
- Quan heu fet de mirall, heu encertat totes les emocions del vostre company? Us ha costat identificar-les?
- Expressaríeu de la mateixa manera que el vostre company les emocions que han sortit? Quines emocions expressaríeu de forma diferent?

Allò positiu que hi ha en mi

EDAT: a partir dels 9 anys.

PARAULES CLAU:

autoestima

reconeixement de virtuts

diferència

diversitat

inclusió

INTENCIÓ:

- Promoure l'autoconeixement.
- Reflexionar sobre el tipus de relació que tinc amb la resta de persones del grup.

MATERIALS:

Folis, bolígrafs i cinta adhesiva o imperdibles.

DESCRIPCIÓ

- De manera individual, cada persona escriu en un full quines coses positives creu que aporta a la resta del grup. No ho comenta amb ningú i guarda momentàniament el foli.
- Després, a cada persona li enganxem un full a l'esquena amb cinta adhesiva o l'hi pengem amb un imperdible. A l'encapçalament d'aquest full cadascú haurà escrit prèviament "Tu m'portes" i al final, "Gràcies".
- Cada persona ha d'escriure en el foli que porten a l'esquena la resta de participants una cosa positiva que pensi que cadascun li aporta. Per exemple: "Tu m'portes: alegria, il·lusió...". És important que totes les persones escriguin en tots els folis.
- En acabar la dinàmica, cada persona es treu el full de l'esquena i el llegeix comparant-lo amb el contingut del foli que prèviament havia escrit.

PROPOSTA

Posada en comú de l'experiència viscuda:

- Coincideixen les coses positives que jo he escrit sobre mi amb les que m'han escrit la resta de companys?
- En què estic d'acord i en què estic en desacord?
- Com em sento quan em diuen coses bones?

El joc de l'autoestima

EDAT: a partir dels 9 anys.

PARAULES CLAU:

autoestima

autoafirmació

emocions

INTENCIÓ:

- Que els alumnes comprenguin què és l'autoestima i quines coses l'afecten.

MATERIALS:

Fulls de paper per a cada membre del grup.

DESCRIPCIÓ

- Dialoguem sobre el significat de l'autoestima i la seva relació amb el nostre entorn. Cal destacar que cada dia ens passen coses que afecten la forma com ens sentim amb nosaltres mateixos. Per exemple, si ens enfadem amb els nostres pares o si un amic o amiga ens critica, això pot afectar la nostra autoestima. De la mateixa manera, si un mestre ens fa un elogi o el nostre millor o amiga ens convida el cap de setmana, la nostra autoestima surt reforçada.
- Lliurem un full de paper a cada participant i els expliquem que el full representa la seva autoestima. Els indiquem que llegirem una sèrie de successos que ens poden ocórrer durant el dia i que afecten la nostra autoestima.
- Els expliquem que cada vegada que llegim una frase han d'arrencar un tros del full, i que la mida de la peça que en treguin ha de representar més o menys la proporció d'autoestima que aquest succés els trauria. Els donem un exemple i després de llegir la primera frase hauran d'arrencar un tros del seu full dient: "Això m'afecta molt" o "Això m'afecta poc". Les frases han de ser adients a les característiques del grup.
- Després d'haver llegit les frases que disminueixen l'autoestima, els indiquem que ara hauran de reconstruir-la ajuntant els trossos i tornant a compondre el full amb cadascuna de les frases que reforcen l'autoestima. Ens assegurarem de tenir la mateixa quantitat de frases en ambdós grups.

PROPOSTA

Obrim un debat amb tot el grup a partir de les següents preguntes guia:

- Tots heu recuperat la vostra autoestima?
- Quin és el fet que més ha afectat la vostra autoestima? Per què?
- Quin és el fet que menys l'ha afectada? Per què?
- Quin és el fet més important que ha ajudat a recuperar la vostra autoestima?
- Què podem fer per a defensar la nostra autoestima quan ens sentim maltractats?
- Què podem fer per a ajudar els nostres amics i amigues a millorar la seva autoestima?

Proposem a l'alumnat que durant uns dies portin un registre de fets que ocorren a la vida de la seva aula i que milloren l'autoestima.

ANNEX

FRASES QUE DISMINUEIXEN L'AUTOESTIMA:

Els podem dir:

“Imagina que en els últims dies t'ha passat el següent:

- Una baralla amb el teu millor amic o amiga.
- El teu professor o professora ha criticat la teva feina.
- El teu grup d'amics no t'inclou en un passeig.
- Un dels teus pares t'ha insultat.
- Un amic o amiga revela un secret que li havies dit en confiança.
- Els teus amics o amigues es burlen de tu per la roba que t'has posat.
- Una pràctica o un exercici de matemàtiques et surt molt malament.
- La persona a la qual has convidat per a anar a jugar t'ha rebutjat”.

FRASES QUE AUGMENTEN L'AUTOESTIMA:

“Imagina que et passa el següent:

- Un company o companya et demana consell sobre un tema delicat.
- Un amic o amiga et demana de sortir a jugar o d'anar al parc.
- Els teus pares et fan una bonica sorpresa.
- Repts una carta d'algun amic o amiga.
- Aconsegueixes fer molt bé un exercici.
- Un company et diu: -que bé que has parlat!
- Els teus companys et trien com a representant.
- El teu professor et diu: -has fet molt bé la teva feina! Et felicito!”.

Autobiografia

EDAT: a partir dels 8 anys.

PARAULES CLAU:

autoconeixement

autoestima

autovaloració

coneixement mutu

reconeixement

empatia

INTENCIÓ:

- Incentivar l'autoconeixement i l'autoestima de l'alumnat.
- Propiciar competències curriculars: expressió escrita, temps verbals, maneig de conceptes vinculats a l'espai i al temps.
- Fomentar la creativitat i l'intercanvi intergeneracional.

MATERIALS:

Libreta, colors, llapis, retalls de revista, fotografies...

DESCRIPCIÓ

- Cada participant realitzarà la seva autobiografia utilitzant els elements que desitgi. Incentivarem que despleguin la seva creativitat utilitzant fotografies, cançons, dibuixos, retalls de revista o de diari i tots aquells elements que desitgin incorporar-hi.
- Per això, a l'inici del cicle o període escolar, convidarem l'alumnat a utilitzar una llibreta, que farà de diari, per al relat de la seva història personal. Convidarem la seva família a donar-los suport en la construcció del relat.
- Cada estudiant construirà la seva pròpia història, des del moment del seu naixement fins al moment present, i podrà incloure-hi expectatives i somnis sobre el seu futur.
- Compartirem les històries amb el grup amb l'objectiu de conèixer-nos i reconèixer-nos millor.

PROPOSTA

En gran grup, convidarem cada participant a compartir la seva experiència mentre realitzava la seva autobiografia: Quines coses has descobert de tu mateix/a? T'han ajudat els teus familiars o amics/gues? Com? Quina és l'etapa sobre la qual has pogut escriure amb més facilitat? Amb relació a les teves metes de futur: què estàs fent en el present per a aconseguir-les?

A partir de la valoració del que han après fins ara i dels seus objectius de futur, convidem els nois i les noies a plantejar-se un repte concret per a les setmanes següents i convidem el grup a recolzar-se mútuament en aquests reptes.

Aquesta dinàmica pot ser utilitzada com a treball per a valorar competències d'assignatures de llengües. Cada docent la utilitzarà segons les seves necessitats. També la podem realitzar com a exercici creatiu o en el marc d'algun projecte.

Som com una ceba

EDAT: a partir dels 8 anys.

PARAULES CLAU:

identitat

autoestima

obertura cap als altres

diversitat

inclusió

sentiment de grup

INTENCIÓ:

- Prendre consciència que la identitat és múltiple i canviant.
- Aprofundir en el coneixement mutu.
- Fomentar el sentiment de pertinença al grup.

DESCRIPCIÓ

Part 1:

- El dia anterior a l'activitat demanem a cada participant que porti una fotografia de quan era petit i una fotografia actual.
- Presentem l'activitat a partir de l'endevinalla de l'annex La ceba. Relacionem l'endevinalla amb el concepte d'identitat, els presentem la fitxa Soc com una ceba i els convidem a pensar en possibles pertinençes seves vinculades a diferents categories de la identitat (relacions familiars, personalitat, aficions, grups als quals pertanyen, gustos, creences, etc.).
- Demanem a cada infant que ompli la fitxa Soc com una ceba i les deixem col·locades en alguna paret de manera que siguin visibles totes, però que siguin fàcils de despenjar.
- Amb les fotografies fem una partida de memory: posem les dues fotos de cada infant en una taula cap per avall i, després d'haver-les barrejat totes, iniciem la partida. Cada participant ha de treure una parella, és a dir, les dues fotos d'un membre del grup (l'actual i la de petit) que no sigui ell o ella.
- Quan totes les parelles de fotos estan formades i cada participant té una parella, ha d'identificar la foto actual amb la corresponent fitxa de la ceba i, seguidament, enganxar-la al mig completant la ceba. A partir d'aquí el nen o la nena identificat/da explicarà la seva ceba.

Part 2:

A partir de la fotografia de quan eren petits, els demanem que pensin en quina seria la seva ceba corresponent en el moment en què els van fer la foto i que omplin novament la seva cartolina de Soc com una ceba, però ara per l'altra cara, amb la foto de petits enganxada al mig.

Part 3:

- Un cop totes les cebes estan completades per davant i per darrere, convidem tots els infants a penjar-les en un mòbil col·lectiu gegant.
- Entre tots els participants escollim una foto, un títol o un altre element que simbolitzi tot el grup per a situar-lo en un espai central del mòbil.
- Finalment, decidim on penjar el mòbil i el pengem.

MATERIALS:

- Fitxes: Endevinalla i Soc com una ceba fotocopiada en cartolina, per davant i per darrere, i retallada formant un cercle (annexos)
- Fotografia de tot el grup
- Fotos de cada membre del grup portades de casa, una d'actual i una de petits (bebè)
- Canyes o llistons i cordill de cotó o de fil de niló per a preparar l'estructura del mòbil, prèviament a l'activitat.

PROPOSTA

Part 1:

Debatem en grup seguint les següents preguntes guia: Ens ha costat molt identificar les nostres diferents pertinences? Érem conscients que som tantes coses alhora? Coneixiem totes les pertinences dels nostres amics i amigues? N'hem descobert de noves? Quines pertinences compartim? Quines ens poden enriquir els uns als altres? N'érem conscients?

Part 2:

Reflexionem en grup a partir de preguntes com: Som els mateixos ara que fa uns anys? En quines coses hem canviat? Serem els mateixos d'aquí a uns anys? En quines coses imaginem que canviarem?

Part 3:

Fem una posada en comú de l'experiència a partir de les preguntes: Com t'has sentit en veure't penjat entre els teus companys? Com et sents en veure tot el mòbil acabat i penjat? Tens sensació de pertinença al grup? Com és aquesta sensació? És important per a tu sentir-te part del grup? Què necessites per a sentir-te part d'aquest? Vols demanar alguna cosa al grup? Què estàs disposat a aportar-hi?

Altres indicacions:

D'acord amb les diferents capes de la ceba que han aparegut, organitzeu activitats per a conèixer més a fons què significa per a cadascú el fet de sentir-se definit per cada capa de la seva ceba, ja sigui una identitat nacional, de gènere, de pertinença a un equip de futbol, etc.

En la reflexió que sorgeixi en l'avaluació, a més d'analitzar la identitat individual cal parlar de la identitat de grup: Sentim que una de les nostres pertinences és el grup classe? Com és aquest grup? Com sentim aquesta pertinença de la nostra identitat? Quin valor té per a nosaltres la pertinença al grup respecte a altres pertinences?

El mòbil simbolitza el grup des de la seva diversitat, on cadascú es mou al seu ritme, però en harmonia amb la resta. Cadascú dona voltes sobre ell mateix o canvia de posició (de pertinences) en funció dels corrents del moment (activitats que fa, grups en què està, etc.), però sempre des de l'acceptació i el reconeixement propi i del grup (les peces no cauen del mòbil), i això forma part de créixer.

Un bon moment per fer aquesta activitat pot ser a l'inici de curs, per a reforçar la identitat de grup. Mostreu una actitud flexible, de respecte i d'implicació amb el grup i cap als canvis que s'hi puguin esdevenir (arribada de nous membres, canvi de comportament d'algun membre, etc.). Penseu en accions concretes que podríeu fer docents i participants per a acollir persones novingudes al grup. Com a docents, penseu en un pla per a incentivar l'entrada al centre educatiu de fills de persones immigrades.

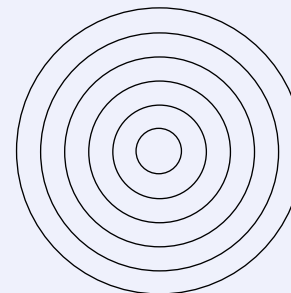
ANNEXOS

Endevinalla

Tinc moltes i moltes capes,
i totes semblen iguals
per a aquell qui no vol veure
que soc única i original.
Soc llarga i també rodona,
soc blanca i també verda,
m'amago sota la terra
però sempre em deixo veure.
M'acompanya la tragèdia,
faig plorar aquell qui em vol
quan agafa un ganivet
per trencar-me fins al cor.
La vellesa em dona estatus,
al febrer em busquen tots,
deixo de ser una...
per convertir-me en...!

(la ceba)

Soc com una ceba

(Exemple de la imatge que cada participant ha de dibuixar. Han de fer el dibuix en una cartolina i per les dues cares).

A cada capa, indica una pertinença teva de més a menys valorada.

La música que sent

EDAT: a partir dels 9 anys.

PARAULES CLAU:

aprendre a escoltar

expressió de sensacions

expressió d'emocions

INTENCIÓ:

- Desenvolupar la sensibilització auditiva.
- Treballar la identificació de les emocions pròpies.
- Aprendre a expressar verbalment les nostres sensacions i emocions.

MATERIALS:

Aparell reproductor de música i gravació de les peces musicals triades.

DESCRIPCIÓ

A partir de diferents peces musicals, demanem als participants que es concentrin a identificar les emocions que els suggereix cada peça. És convenient que durant l'estona d'escoltar la música romanguin amb els ulls tancats. A continuació, i amb la col·laboració de tot el grup, escrivim un llistat d'emocions que hem experimentat.

Seguidament, formem grups de cinc persones que reflexionin sobre aquesta pregunta: per què em costa o no expressar algunes emocions?

PROPOSTA

Reunim tot l'alumnat i obrim un espai de debat i de reflexió a partir de:

- quines emocions els ha costat expressar i quines no,
- els resultats als quals han arribat els diferents grups respecte a per què els costa o no expressar les emocions que han sorgit.

Tal com hem suggerit a l'activitat d'aquest mateix bloc titulada El llenguatge corporal, algunes obres musicals que poden donar joc a l'expressió d'emocions són: *Variacions Goldberg* de J. S. Bach, *Les quatre estacions* de Vivaldi, *Quadres d'una exposició* de Mussorgski, *Una nit a la muntanya pelada* de Mussorgski, *El carnaval dels animals* de Saint-Saëns.

Em sento..., voldria...

EDAT: a partir dels 9 anys.

PARAULES CLAU:

autoconeixement

reflexió

expressió d'emocions i sentiments

INTENCIÓ:

- Reconèixer les emocions i els sentiments respecte als assoliments i als errors escolars.
- Identificar aquelles situacions difícils per a cada persona.
- Generar un ambient empàtic on totes les persones reconeguin que són susceptibles de tenir emocions i sentiments semblants als de la resta de companys.

DESCRIPCIÓ

Proporcionem als participants un seguit de frases perquè les completin.

És important que totes i tots hi participin.

PROPOSTA

Posada en comú de la reflexió individual mitjançant preguntes guia:

- Els nostres sentiments són semblants o diferents dels de la resta de companys?
- Què podem fer quan ens sentim frustrats/des o limitats/des?
- Quin paper juga l'estat d'ànim en l'aprenentatge?
- Com ho hem de fer, per a comunicar-nos més amb els mestres i els professors?

MATERIALS:

Fitxa "Em sento..., voldria..."

"Em sento..., voldria..."

1. Quan suspenc un examen em sento _____
2. Quan un/a mestre/a o un/a professor/a parla bé del meu treball tinc ganes de _____
3. Quan em poso davant del grup a exposar un treball em sento _____
4. Quan se m'oblida fer una activitat de classe voldria _____
5. Quan els meus companys o les meves companyes m' escolten mentre parlo em sento _____

6. Quan el mestre o la mestra està enfadat/da tinc ganes de _____

7. Quan els meus pares em criden perquè faci la feina voldria _____

8. Quan obtinc una nota excel·lent em sento _____

9. Quan el mestre o la mestra ens insulta voldria _____

10. Quan no entenc el que estic llegint tinc ganes de _____

11. Quan no entenc el que ha explicat el mestre o la mestra em sento _____

Qui decideix?

EDAT: a partir dels 9 anys.

PARAULES CLAU:

participació

responsabilitat

compromís

obediència

normes

INTENCIÓ:

- Fomentar la participació del grup.
- Identificar les activitats que depenen de mi i les que no.
- Reconèixer la importància del compliment de les regles.

MATERIALS:

Fitxa amb una llista de decisions per a cada alumne/a (annex).

DESCRIPCIÓ

Demaneu als infants que completin les frases de la fitxa dient qui creuen que decideix en les diferents situacions presentades. Podem ajustar les frases al grup depenent del curs escolar en què es trobi. A continuació, els demanem que posin en comú les seves respostes en grups de cinc alumnes.

PROPOSTA

Obrim un espai per a la reflexió conjunta a partir de preguntes guia com:

- Totes i tots podem decidir-ho tot o no?
- Quina relació hi ha entre les meves decisions i els compromisos?
- Quina és la importància de ser part en l'elaboració de les regles de l'escola o de casa?
- Hi ha decisions injustes? Per què?
- Prenem sempre bones decisions o ens equivoquem?

És una dinàmica útil per a reflexionar sobre l'obediència i la responsabilitat, principalment per a grups en els quals la participació és molt pobre o està en mans d'unes o d'uns pocs.

ANNEX

Qui decideix...?

Les lleis d'aquest país _____

L'hora del descans a l'escola _____

On anar de vacances _____

Què menjarem a casa _____

Quina roba em poso _____

L'hora d'arribada a casa _____

Si faig o no la feina _____

Nosaltres

El segon bloc està orientat en la part relacional, o sigui, en les relacions interpersonals que tenen lloc entre els diferents membres del grup classe. La finalitat de les seves activitats és establir vincles estrets entre tots els infants per tal de, més tard, facilitar la gestió dels conflictes que puguin sorgir a l'aula i, per extensió, al centre educatiu.

Les temàtiques al voltant de les quals giren les diverses activitats fan referència a aspectes com: la diversitat, la diferència, els estereotips, els prejudicis; la comunicació verbal i no verbal, el contacte físic i visual, l'escolta activa, el diàleg constructiu; la confiança mútua i en el grup; el respecte cap als altres, l'empatia, l'acceptació mútua, la inclusió, l'afecte entre companys/es; la negociació, la presa de decisions en grup, l'acord mutu, la col·laboració i la cooperació entre iguals.

En aquest bloc la proposta de treball va més enllà de la pròpia persona i busca potenciar l'escolta mútua i l'acceptació de la diferència descentrant l'individu d'ell mateix.

17 / NOSALTRES

EDUCACIÓ INFANTIL

El Groguet i la Vermellina

EDAT: dels 4 als 7 anys.

PARAULES CLAU:

estereotips

prejudicis

diversitat

inclusió

INTENCIÓ:

- Prendre consciència de les conseqüències dels estereotips.
- Valorar la importància del coneixement de l'altre per a superar estereotips i evitar deshumanitzar-lo.

MATERIALS:

Il·lustracions del conte

DESCRIPCIÓ

- Presentem el tema i expliquem el conte.
- Anàlitzem el conte a partir d'una conversa orientada per preguntes com:
 - Què passa al país Groc i al país Roig?
 - Què ha portat a aquesta situació?
 - Com creus que haurien estat tots aquests anys si no haguessin construït mai el mur?
 - Què penses de l'actitud del Groguet i de la Vermellina? Tu, en el seu lloc, què haguessis fet? Hauries tingut por? De què?
 - Què creus que fa que els sigui tan difícil convèncer els seus compatriotes de trencar el mur?

PROPOSTA

Obrim un espai de debat i de reflexió amb tot el grup a partir de les següents preguntes: Si ens trobéssim en una situació com la del Groguet i la Vermellina què fariem? Se'ns ocorre alguna situació semblant a la nostra escola, poble o país? Què podem fer?

A partir de les respostes, l'educador/a introdueix reflexions entorn de com tractem aquelles persones que no coneixem i que percebem com a membres d'un altre grup molt diferent del nostre. Tots responem als estereotips i sovint no hi ha murs físics però sí molts murs culturals. Podem aproximar els infants a situacions reals similars a les del Groguet i la Vermellina si pensem en casos com la rivalitat entre grups classe, la relació entre països i gitanos en la nostra cultura, el conflicte entre israelians i palestins...

Una altra proposta d'activitat a partir d'aquesta pot ser dramatitzar el conte assignant els diferents personatges als infants que s'hi ofereixin.

És una dinàmica útil per a reflexionar sobre l'obediència i la responsabilitat, principalment per a grups en els quals la participació és molt pobre o està en mans d'unes o d'uns pocs.

ANNEX

EL PAÍS ROIG I EL PAÍS GROC

Fa molt de temps va existir un regne on hi havia dos països: el país Roig i el país Groc. Al país Groc, tot era groc: el cel, els arbres, les cases..., tot, pintat d'un intens color groc. Al país Roig, tot era vermell: el cel, els arbres, les cases..., tot, pintat d'un intens color vermell. I les terres on tots dos colors es barrejaven eren de color taronja.

Temps enrere els habitants dels dos països havien estat molt amics i havien viscut alegres i contents. Els dissabtes i els diumenges organitzaven festes on ballaven, cantaven i reien, tots junts. Però, de la nit al dia, a causa d'algunes baralles i discussions entre alguns dels seus habitants, es van fer enemics. Els alcaldes van manar aixecar un mur ample i gruixut allà on acabaven les seves terres i van prohibir als seus habitants que traspasessin la frontera. Si desobeïen aquesta ordre, serien durament castigats. El rei d'aquell regne estava assabentat del que havia passat però com que era molt despreocupat, no va fer res per a posar remei a la situació. Així que, des de llavors, ja no hi va haver més balls, ni festes i els habitants dels dos països no van tornar a riure ni a cantar.

Al país Groc hi havia un nen que tothom coneixia com Groguet. El Groguet era molt curiós i li agradava molt passejar pel bosc observant les flors, els animals i la terra i, sovint, preguntava a la gent gran les coses que

no sabia. Un dia, el Groguet va sortir a passejar amb el seu avi i li va preguntar:

- Avi, què hi ha darrere d'aquell mur tan alt?
- Allà darrere hi ha el país Roig -va respondre-. Aquest país és ple de gent dolenta i no has d'apropar-te a la seva frontera.
- Però, per què dius que hi ha gent dolenta? -va insistir el Groguet.
- Fa molt de temps, un habitant d'aquell país va venir a la nit a casa del forner i li va robar tots els diners i tot el pa que tenia. El pobre forner i la seva família es van quedar sense diners i el poble es va quedar sense pa durant quatre dies. Així que ja ho saps, Groguet: tots els habitants del país Roig són uns lladres.
- Però avi, si només va ser un habitant qui us va robar, per què dius que tots són uns lladres?
- Perquè sí, Groguet, si un ho és, tots ho són.
- Però avi...
- Ni però ni res, Groguet. És així i punt. Apa, deixa de preguntar, vés a jugar i recorda que per res del món has d'acostar-te al país Roig.

El Groguet se'n va anar a jugar però no es podia treure del cap el que el seu avi li havia explicat.

Al país Roig vivia una nena que tots coneixien com Vermellina.

La Vermellina era molt curiosa i li agradava molt passejar pel bosc, observant les flors, els animals i la terra

i, sovint, preguntava a la gent gran les coses que no sabia. Un dia, la Vermellina va sortir a passejar amb el seu avi i li va preguntar:

- Avi, què hi ha darrere d'aquell mur tan alt?
- Allà darrere hi ha el país Groc -va respondre-. Aquest país és ple de gent dolenta i no has d'apropar-te mai a la seva frontera.
- Però, per què dius que hi ha gent dolenta? -va insistir la Vermellina.
- Fa molt de temps, un habitant d'aquell país va venir a vendre un xarop que ho curava tot. Nosaltres el vam creure i vam comprar-li molts flascons. L'home se'n va anar i quan vam prendre el xarop ens vam posar tots malalts. Aquell home ens havia enganyat i s'havia quedat els nostres diners. Així que ja ho saps, Vermellina: tots els habitants de país Groc són uns mentiders i uns estafadors.
- Però avi, si només va ser un habitant qui us va enganyar, per què dius que tots són uns lladres?
- Perquè sí, Vermellina, si un ho és, tots ho són.
- Però avi...
- Ni però ni res, Vermellina. És així i punt. Apa, deixa de preguntar, vés a jugar i recorda que per res del món has acostar-te al país Roig.

La Vermellina se'n va anar a jugar però no es podia treure del cap el que el seu avi li havia explicat. Aquella nit, el Groguet i la Vermellina, des dels seus respectius països, van pensar i van pensar fins que al final van decidir fer alguna cosa perquè els habitants dels dos països tornessin a ser amics. El Groguet i la Vermellina volien que els habitants tornessin a riure, a ballar i a cantar com ho havien fet abans.

Els seus avis els havien explicat històries que parlaven de l'existència d'un mag. Un mag molt savi i poderós que podia aconseguir qualsevol cosa amb els seus poders. Aquest mag vivia a la cova d'una muntanya just al centre del territori taronja. Sense pensar-s'ho dues vegades, el Groguet i la Vermellina van agafar la seva motxilla, la van carregar amb uns entrepans i van sortir rumb al territori taronja a la recerca del mag per a demanar-li que aconseguís que els seus països tornessin a ser amics. Abans de sortir de casa van deixar una nota als seus pares perquè no s'espantessin si no els trobaven i sota la llum de la lluna van emprendre el seu viatge.

El Groguet i la Vermellina van caminar per boscos i camps, van travessar rius i muntanyes, fins a arribar al mur del seu país. I van tenir sort perquè allà van trobar un petit forat per on passar. Quan ja es trobaven en territori taronja, els protagonistes de la nostra història es van trobar cara a cara. Es van mirar bocabadats i van començar a parlar:

- Hola! -va dir el Groguet.
- Hola! -va respondre la Vermellina.
- Em dic Groguet i vinc del país Groc.
- Jo soc la Vermellina i vinc del país Roig.

Llavors, cadascun d'ells va explicar el que el seu avi li havia explicat sobre l'altre país i van descobrir que el que els seus avis deien no era del tot cert.

- Jo penso que els habitants del teu país, com els del meu, són bones persones -va dir el Groguet.
- Jo penso el mateix -va respondre la Vermellina-, no

podem jutjar ni acusar tot un país per l'error d'una sola persona.

Els dos nens estaven d'acord i es van adonar que havien pensat el mateix: anar fins a la cova del mag i demanar-li ajuda. Així que el Groguet i la Vermellina van decidir continuar el viatge junts.

Van caminar un bon tros i van passar per moltes aventures, van jugar, van compartir els seus entrepans i es van explicar com eren els seus països i els habitants. Però el millor de tot és que aquell viatge els va servir per a fer-se amics. I sobretot per a adonar-se que hi ha algunes persones que, de vegades, cometen errors però que n'hi ha moltes altres que són bones.

Quan per fi van trobar la cova del mag van entrar a poc a poc i en silenci. Van mirar a un costat i a l'altre i van descobrir que no hi havia ningú. Van cridar el mag, primer molt baixet i després a crits, però no el van trobar per cap costat. A la cova només van trobar la taula on el mag realitzava les seves pocions secretes. El Groguet i la Vermellina es van posar molt tristos perquè, després d'un viatge tan llarg, no havien aconseguit parlar amb el mag. Es van asseure a la taula i, de sobte, van saber el que havien de fer.

-Ja ho tinc! -va cridar la Vermellina-. No ens cal cap truc de màgia perquè els nostres països deixin de ser enemics! Només necessitem que...

-Sí, això és el que hem de fer! Tornarem als nostres països i parlarem amb ells fins que se n'adonin.

I així ho van fer: els dos nens van córrer cap als seus països a demanar al seu alcalde fer una reunió amb tots els habitants. El Groguet va explicar al país Groc el que havia viscut amb la Vermellina. La Vermellina va fer el mateix al país Roig. La veritat és que va costar fer canviar d'idea els seus veïns, però al final la gent va apreciar el gest que havien fet els dos nens realitzant un viatge tan llarg i perillós per unir els dos països.

Els alcaldes van manar destruir el mur que separava els dos països i van construir un gran pont per a unir-los. Van fer una gran festa per a celebrar-ho. El Groguet i la Vermellina van ser els convidats d'honor. Van cantar, van ballar i van riure junts fins que va sortir el sol. Va ser així com el Groguet i la Vermellina, amb un profund gest d'amistat, van tornar l'alegria que temps enrere havia regnat en aquelles terres.

18 / NOSALTRES

EDUCACIÓ INFANTIL

Cercle d'opinions

EDAT: a partir dels 3 anys.

PARAULES CLAU:

escolta activa

argumentació

obertura als altres

confiança

INTENCIÓ:

- Practicar l'argumentació i l'expressió assertiva.
- Practicar l'escolta activa.
- Escoltar totes les veus del grup.

MATERIALS:

Un objecte simbòlic que faci de micròfon,
Un full o una cartolina que faci de cartell,
Algunes notes adhesives.

DESCRIPCIÓ

- Col·loquem el grup en cercle. Plantegem un tema, fem un cartell indicant-lo i el posem al mig del cercle perquè el grup el tingui present.
- Presentem les normes del cercle, que prèviament haurem decidit. Les normes clau són: parla qui té el micròfon, la resta del grup escolta activament; qui parla fa servir el jo-missatge i diu amb respecte allò que pensa; si algú no vol parlar quan li arriba el torn pot passar-lo, i en finalitzar el cercle li tornem a oferir el torn; és important l'aportació de tothom per a enriquir la reflexió del grup. Podem afegir-hi aquelles normes que considerem i consensuem.
- Un cop feta la primera ronda en podem fer d'altres a partir de noves preguntes relacionades amb el tema.

PROPOSTA

Més enllà del que hagi pogut sorgir en el debat, val la pena valorar al final com s'ha sentit l'alumnat amb aquesta metodologia de debat, almenys la primera vegada: Heu pogut parlar amb franquesa i confiança? Heu pogut escoltar? El que han dit els vostres companys us ha ajudat a aprofundir en el tema? Heu enriquit la vostra opinió a partir de la dels altres?

Si surten idees clau les podeu recollir escrivint-les en el cartell o afegint-les-hi amb una nota adhesiva. Val la pena aconseguir que el micròfon esdevingui un objecte significatiu per al grup, un símbol de pertinença, de forma que el plaer de tenir-lo a les mans ajudi a parlar a aquell alumnat a qui li costi, sobretot amb els infants més petits. Compartir un objecte significatiu per a la mestra, com un ninot de peluix de quan era petita, una pilota de quan anava a escola, etc. pot ser molt ben valorat pel grup i enfortir el vincle.

És important donar veu a aquells qui no la demanen perquè també són part del grup. Hem de crear unes condicions de seguretat com l'activitat proposa i animar-los a participar des del seu reconeixement dins del cercle, cosa que els ajuda i que agraeixen perquè segurament no s'atreveixen a parlar o desconfien del valor de la seva aportació.

Podeu utilitzar aquesta activitat de forma habitual a l'aula.

19 / NOSALTRES

CICLE INICIAL

Què no sabeu de mi?

EDAT: a partir dels 6 anys.

PARAULES CLAU:

obertura cap als altres

escolta mútua

coneixement mutu

inclusió

INTENCIÓ:

- Augmentar el coneixement entre els i les participants del grup.
- Treballar la concentració.

DESCRIPCIÓ

- Proposem que les persones participants es col·loquin dretes en cercle.
- Començarà la participant A establint contacte visual amb la participant B i ocupant seguidament el seu lloc.
- La participant B establirà contacte visual amb la participant C i anirà a ocupar el seu lloc, i així successivament.
- Quan un o una participant es despisti o falli haurà d'ocupar el lloc del centre del cercle.
- Aquest o aquesta haurà d'explicar a la resta del grup alguna cosa que no sàpiguen d'ell o d'ella mateixa.
- Si algú del grup ja coneix aquesta particularitat, la persona del centre del cercle haurà de dir una altra cosa fins a trobar quelcom que ningú no sàpiga.
- Quan el grup ja segueixi la dinàmica del joc proposarem que es moguin dues persones alhora per a complicar-ho més.

PROPOSTA

Reflexió conjunta a partir de les següents preguntes: Com ha anat el joc? Us ha semblat difícil establir contacte visual amb els altres i adonar-vos de quan us estaven mirant? Com s'ha complicat el joc quan hi hem introduït dues persones? Quin és el nivell de dificultat que heu trobat per a escollir alguna cosa de vosaltres que el grup no sabés? Com us heu sentit en saber noves coses dels companys i de les companyes?

Amb aquesta activitat podem observar el nivell de dificultat que presenten alguns infants per a concentrar-se i establir contacte visual amb la resta.

També podem adonar-nos de quin nivell de confiança hi ha en el grup observant el tipus d'afirmacions que comparteixen sobre ells i elles. Podem utilitzar aquesta activitat per a treballar la cohesió de grup.

20 / NOSALTRES

CICLE INICIAL

Saluda'm si som iguals!

EDAT: a partir dels 5 anys.

PARAULES CLAU:

escolta mútua

coneixement mutu

empatia, diversitat

inclusió

INTENCIÓ:

- Conèixer coses dels companys/es.
- Identificar aquelles persones que responen a característiques que ens interessa fer visibles.

DESCRIPCIÓ

- Proposem que els i les participants es desplacin lliurement per l'espai delimitat.
- De tant en tant la dinamització diu la paraula "STOP!" i els membres del grup s'aturen.
- Introduïm una consigna, alguna cosa que vulguem fer visible dels participants del grup, per exemple: els participants que tenen germans o germanes més petits, els participants que vénen d'aquell barri, els participants que juguen un esport d'equip, etc.
- Els membres del grup que compleixin aquesta consigna es quedaran de peu i se saludaran efusivament, i la resta de membres del grup s'ajupiran.
- Podem proposar que els participants que compleixin la consigna realitzin una salutació, que caminin d'una manera diferent, que es facin una abraçada grupal o per exemple que cantin la mateixa cançó, depenent del nivell de confiança que detectem que hi ha en el grup o de l'objectiu que busquem treballar.

PROPOSTA

Reflexió conjunta a partir de preguntes com: Què és el que més us ha sorprès d'aquesta activitat? Heu trobat moltes coincidències amb la resta de persones? Us esperàveu tenir tantes coses en comú amb la resta de membres del grup? Com us heu sentit quan heu descobert les coses que us uneixen?

Si proposem que responguin a la consigna de manera efusiva, com fent-se una abraçada grupal, podem observar la confiança que té el grup respecte al contacte corporal; si proposem, per exemple, que cantin una cançó podem treballar aspectes com la vergonya.

Amb aquesta activitat podem augmentar la coneixença entre els membres del grup i reforçar les persones que responen a característiques que volem fer visibles, i així utilitzar-les com a introducció a altres activitats entorn de la diversitat. També ens pot servir per a recollir informació del grup que ens interessi saber (orígens, edats, interessos, etc.).

21 / NOSALTRES

CICLE INICIAL

La roda de l'afecte

EDAT: a partir dels 6 anys.

PARAULES CLAU:

autoestima

afecte

reconeixement mutu

cura dels altres

INTENCIÓ:

- Treballar el reconeixement entre els membres del grup, verbalitzant-lo o transformant-lo en un gest.
- Treballar el valor de l'afecte i la cura mútua.

MATERIALS:

L'activitat pot anar acompanyada de suport musical suau.

DESCRIPCIÓ

- Proposarem a les persones participants que es col·loquin en cercle.
- Un dels membres del grup comença posant-se davant del company/a de la seva dreta i li regala una paraula de reconeixement o un gest d'afecte. Aquesta segona persona ho rep en silenci.
- La primera persona continua regalant paraules o gestos seguint la roda del cercle. Quan vagi per la tercera o quarta persona arrenca el segon participant, el que inicialment estava a dreta del primer, que surt al cercle i fa el mateix. Així, successivament fins que tots completin la roda.
- Quan el primer participant arriba al final del cercle s'hi col·loca de nou, i així la resta de participants, per tal que totes les persones puguin fer tota la roda per dins i rebre tots els companys/es des de fora.

PROPOSTA

Posada en comú de l'activitat al voltant de preguntes guia: Com us heu sentit rebent signes d'estima dels companys i companyes? I sent vosaltres qui regalàveu una paraula de reconeixement o un gest d'afecte a cada un dels membres del grup? Què us resulta més fàcil, rebre o donar un gest o una paraula d'afecte? Com valoreu l'intercanvi de gestos d'afecte, us sembla important?

Pot passar que a l'inici les persones que comencin ho facin amb discreció, però a mesura que l'activitat avança acostuma a generar intercanvis més intensos i el clima afectuós de grup es va incrementant.

Podem utilitzar aquesta activitat per a treballar la cohesió de grup.

22 / NOSALTRES

CICLE INICIAL

Massatge grupal concèntric

EDAT: a partir dels 5 anys.

PARAULES CLAU:

afecte mutu

cura dels altres

respecte

confiança

INTENCIÓ:

- Desenvolupar la percepció sensorial.
- Treballar l'afecte entre els membres del grup.

MATERIALS:

L'activitat pot anar acompanyada de suport musical.

DESCRIPCIÓ

- Proposem a l'alumnat que formi dos cercles, un situat a dins de l'altre. Procurarem que els dos cercles tinguin el mateix nombre de components.
- Els membres del cercle interior tancaran els ulls i els membres del cercle exterior els faran un massatge d'un minut a l'esquena.
- Els del cercle exterior aniran canviant de company segons la consigna de la dinamització, per exemple: canviu de company comptant-ne dos a l'esquerra.
- Els membres del cercle interior seguiran amb els ulls tancats i no sabran quin company o companya els fa el massatge.
- Quan els participants hagin passat per un mínim de 5 companys/es diferents la dinamització proposarà un canvi de rols i els membres del cercle interior passaran a l'exterior i viceversa.

PROPOSTA

En acabar, proposarem preguntes per a la reflexió en grup: Com us heu sentit quan éreu part del cercle interior i no sabíeu qui us estava fent el massatge? En quin nivell de l'1 al 10 us sentíeu còmodes quan éreu membres del cercle interior? I de l'exterior?

Aquesta activitat és idònia per a treballar l'afecte entre els components del grup i per a observar si algun d'ells expressa massa o poca aversió al contacte. Alhora, ens permet observar i treballar l'actitud de cura mútua.

Podem utilitzar aquest joc com a tornada a la calma al final d'una sessió intensa o si volem treballar la relaxació dels components del grup.

23 / NOSALTRES

CICLE INICIAL

Escoltem l'altre

EDAT: a partir dels 7 anys.

PARAULES CLAU:

escolta activa

parafreseig

respecte mutu

debat

INTENCIÓ:

- Practicar l'escolta activa.
- Dialogar amb serenitat.

DESCRIPCIÓ

- Per començar, comentem el valor de l'escolta activa per a poder respectar els altres i arribar a acords. Recordem què vol dir escoltar activament: posar atenció en l'altre, mirar-lo, estar atent a entendre el que diu, valorar la seva opinió, no interrompre'l ni jutjar-lo. Parafrasejar és un recurs que ajuda a afermar l'escolta activa.
- Plantegem un tema sobre el qual el grup té pendent parlar i indiquem que recollirem l'opinió de tothom d'una manera diferent i particular: cadascú escoltarà molt bé la seva parella per tal de poder traslladar després la seva opinió al grup.
- Es posen per parelles, una persona davant de l'altra, i els demanem que, amb els ulls tancats, facin un moment de silenci i tres respiracions profundes per a connectar amb l'activitat. En el primer torn, tenen un o dos minuts perquè un expliqui a l'altre la seva opinió sobre un tema determinat. En acabar, qui escolta parafraseja el que ha entès per a assegurar-se que se n'ha fet una idea correcta. En el segon torn, els membres de cada parella han d'intercanviar els rols.
- En rotllana, cada membre del grup reporta l'opinió de la seva parella. Recollim totes les opinions, identificant les idees principals i més compartides, els dubtes i les aportacions rellevants.
- Obrim un torn de paraula si algú té alguna cosa més a aportar.

PROPOSTA

Proposem una reflexió grupal a partir de les següents qüestions:

- Com us heu sentit les persones que escoltàveu en el primer torn? Us ha estat fàcil escoltar? Com us heu sentit les persones que escoltàveu en el segon torn? Us ha estat fàcil escoltar? Per què? Per què no?
- Quan parlàveu, us heu sentit escoltades? La vostra parella ha recollit bé la vostra opinió? Quines coses ha fet l'altra persona que us hagin ajudat? Identifiqueu-les amb el màxim de concreció (mirar-me, parafrasejar, etc.). Heu sentit que la vostra opinió quedava ben explicada al gran grup?
- Com us heu sentit quan escoltàveu? Ha estat fàcil escoltar, entendre el que la vostra parella us explicava i parafrasejar-la? Què us cal millorar? Us ha estat fàcil explicar l'opinió de la vostra parella al gran grup?

En acabar, valorem l'experiència d'escoltar activament i els proposem que reflexionin en quines situacions ens pot ser útil usar l'escolta activa.

24 / NOSALTRES

CICLE INICIAL

El vent i l'arbre

EDAT: a partir dels 6 anys.

PARAULES CLAU:

confiança

cooperació

cohesió de grup

INTENCIÓ:

- Afavorir la confiança de cada membre del grup en la resta dels seus companys.
- Millorar la convivència a l'aula.
- Enfortir la cohesió del grup d'iguals.

DESCRIPCIÓ

Tots els participants es col·loquen fent un cercle ben tancat i una persona se situa al centre. Aquesta persona tanca els ulls i deixa els braços totalment relaxats als costats del cos. La resta de participants la fan anar d'un costat cap a un altre empenyent el seu cos suaument i rebent-la amb les dues mans, mentre aquesta manté els peus clavats a terra, el cos completament recte per a no plegar-se per la cintura i només es mou inclinant-se cap allà on l'empenyen. Si la persona que hi ha al centre va agafant confiança podem anar obrint una mica el cercle per tal que el desplaçament del seu cos augmenti. Al final tornem a posar la persona en posició vertical abans que obri els ulls.

La resta de participants també passaran al centre del cercle, un després de l'altre. Pot passar que alguna persona no s'hi atreveixi i, en aquest cas, és convenient no forçar-la i tornar-li-ho a proposar quan hagi vist com ho ha fet la resta. Si, tot i així, s'hi nega no hi insistirem i, si al cap d'un temps ens interessa repetir l'activitat, li donarem una altra oportunitat.

PROPOSTA

Un cop hagin passat al centre tots els participants, seurem en cercle a terra per a la reflexió conjunta:

- Com us heu sentit quan éreu al centre del cercle? Us ha costat confiar en la resta de companys/es? Us ha costat deixar-vos anar cap a algun costat concret o tant us feia cap a on us moguessin? Ha anat canviant la sensació des del moment de tancar els ulls fins que els heu oberts? L'estona que heu passat al centre us ha semblat llarga, curta o correcta?
- Com us heu sentit quan éreu part del cercle? Heu sentit algun tipus de responsabilitat envers la persona que hi havia al centre en cada moment? I envers la resta de companys/es? Hi ha hagut algun canvi des del principi fins al final de l'activitat?

Les cadires cooperatives

EDAT: a partir dels 6 anys.

PARAULES CLAU:

cooperació

cohesió grupal

treball corporal

INTENCIÓ:

- Treballar l'agilitat, la coordinació i l'equilibri.
- Desenvolupar accions cooperatives entre els companys i les companyes.

MATERIALS:

Una cadira per participant i suport musical.

DESCRIPCIÓ

- Col·loquem tantes cadires com participants tinguem, formant un cercle i orientades cap a fora d'aquest.
- Proposem als participants que caminin pel voltant de les cadires al ritme de la música.
- Quan la música s'atura han de seure en qualsevol cadira sense tocar de peus a terra.
- Cada torn eliminarem una cadira (no eliminarem persones), de manera que en la següent ronda els participants que quedin sense cadira hauran de desenvolupar estratègies per a posar-se sobre les cadires que quedin sense tocar el terra.
- A mesura que anem eliminant cadires els participants hauran de desenvolupar estratègies de grup i deixar les individuals per a aconseguir el repte amb el menor nombre possible de cadires.

PROPOSTA

Un cop acabada l'activitat posem en comú les sensacions viscudes: Com esteu en acabar el joc? Us heu divertit? Quines estratègies heu utilitzat al principi per a estar a les cadires? I al final? Com ha evolucionat l'activitat? Hi ha hagut ajuda mútua?

Amb aquesta activitat podem observar quines estratègies de cooperació desenvolupen i com trenquen amb les actituds de competició del joc tradicional de les cadires. És habitual que a l'inici les persones corrin a seure a les cadires i que, qui queda sense cadira, trobi col·laboració dels qui té a prop, però són col·laboracions individuals entre persones. A mesura que avança el joc, el repte es va fent més gran fins a un punt on cal activar estratègies grupals per a continuar. És interessant adonar-nos de com, sovint, fins que no tenim un repte real no canviem les estratègies i innovem amb solucions més creatives.

Podem utilitzar aquesta activitat per a la cohesió de grup.

26 / NOSALTRES

CICLE MITJÀ

CICLE SUPERIOR

Etiquetes de prejudicis

EDAT: a partir dels 9 anys.

PARAULES CLAU:

estereotips

prejudicis

comunicació

INTENCIÓ:

- Analitzar com influeixen els estereotips en la comunicació.
- Identificar la càrrega de violència quan els utilitzem.

MATERIALS:

Etiquetes amb els estereotips.

DESCRIPCIÓ

Formem grups d'entre sis i deu persones. Es tracta de mantenir una discussió en la qual cada persona té una etiqueta per a analitzar com influeixen els estereotips en la comunicació.

El docent col·loca etiquetes al front dels alumnes, sense que ningú pugui veure la seva. A les etiquetes hi ha escrita una paraula estereotipant la persona (exemples: idiota, extremista, avorrit/da, il·lús/a, violent/a, intel·ligent, líder...). Un cop posades totes les etiquetes, proposem un tema de discussió o que organitzin una sortida o una festa. Cadascú tractarà les altres persones del seu grup, durant tota la discussió, en funció del que per a ella significa l'estereotip que porta cadascuna al front (per exemple: badallar quan parla l'avorrida). No cal dir obertament el que diu l'etiqueta, sinó tractar aquesta persona amb la idea que cadascú tingui d'algú que respon a aquesta etiqueta.

PROPOSTA

Obrim una reflexió grupal a partir d'aquestes preguntes guia:

- Com afecta en la comunicació la primera imatge que et formes d'algú?
- Què sents quan tu ets la persona estereotipada?
- Per què estereotipem?

És una activitat útil quan hi ha fortes situacions de discriminació. Cal que, abans de col·locar les etiquetes, sensibilitzem el grup sobre com tractem les persones i per què.

Podem acompanyar aquesta activitat amb la visualització del vídeo titulat *La carrera del privilegi*, [LINK](#) que ens pot ajudar a reflexionar sobre els drets que tenen certes persones pel simple fet de "posseir" una o més etiquetes amb connotació "positiva".

27 / NOSALTRES

CICLE MITJÀ

CICLE SUPERIOR

A diferents velocitats

EDAT: a partir dels 9 anys.

PARAULES CLAU:

relacions interpersonals

diferència

diversitat

inclusió

acceptació

autoestima

INTENCIÓ:

- Experimentar les sensacions derivades de la qualitat de les relacions interpersonals.
- Reflexionar sobre la qualitat del tipus de relacions humanes que tenim a la vida quotidiana.

DESCRIPCIÓ

Indiquem a les persones participants que caminin per la sala sense aturar-se i que aniran rebent determinades consignes que hauran de seguir.

- Els diem que caminin amb el cap cot com si no coneguessin ningú, intentant no tocar ni mirar cap altra persona. Es poden imaginar que van per un carrer ple de gent apressada i que senten que no els ve de gust que ningú els molesti.
- Després els indiquem que imaginin que ara la seva actitud és diferent i que aixequen el cap per a estar atents/es a les persones que troben, però només les saluden amb un lleu gest sense parlar.
- I finalment els indiquem que ara és el moment de trobar-se i saludar efusivament tothom qui vagin trobant, abraçant-se com si fossin amics de tota la vida.

PROPOSTA

En acabar aquestes tres situacions aturem el moviment i posem en comú com s'han sentit en cada moment. Després els proposem reflexionar sobre quina relació veuen entre aquesta activitat i el que ocorre a la vida quotidiana (quan caminem realitzant alguna acció sense quasi ni mirar endavant, quan anem amb presses cap a algun lloc...).

Recomanem la utilització de teatre, cinema, moviment expressiu... com a metodologies lúdiques innovadores en l'educació formal i no formal per al foment de la convivència. Un exemple d'això és el projecte d'Intered Jugar i Actuar, [LINK](#) que comporta un procés d'investigació i creació teatral col·lectiva amb alumnes, docents, pares i mares sobre educació i convivència. Busca aportar als àmbits de l'educació formal i no formal noves eines provinents del teatre i dels jocs cooperatius per tal de lluitar contra la discriminació (ja sigui per sexe, nacionalitat, origen ètnic, religió o un altre criteri), potenciant la cooperació i la convivència harmoniosa en els entorns educatius formals i no formals.

28 / NOSALTRES

CICLE MITJÀ

CICLE SUPERIOR

Dinàmica de targetes

EDAT: a partir dels 9 anys.

PARAULES CLAU:

escolta mútua

respecte

diferència

diàleg controvertit

dinamització de diàlegs

INTENCIÓ:

- Reconèixer la diversitat d'opinions.
- Explorar, expressar i defensar arguments que no són els que jo escolliria.
- Ampliar la pròpia mirada.

MATERIALS:

Targetes i retoladors.

DESCRIPCIÓ

- Plantegem un tema de controvèrsia, repartim una targeta per persona i demanem que cadascú escrigui d'un a tres arguments sobre allò que opina del tema.
- Recollim les targetes i les redistribuïm a l'atzar entre el grup. Si a algú li toca la seva cal canviar-la.
- Donem un moment perquè cadascú llegeixi i reflexioni sobre els arguments de la targeta que li ha tocat.
- Fem una roda de paraula on cadascú comparteix els arguments de la targeta que té a la mà i opina què en pensa.
- A partir d'aquí obrim el diàleg als arguments que cadascú vulgui aportar.

PROPOSTA

Al final convidem el grup a la reflexió a partir de preguntes com:

Teniu la mateixa opinió del tema a l'inici que al final del diàleg? Si l'heu modificat, què creieu que l'ha fet modificar?

Una variant de l'activitat pot ser proposar que cada persona es mantingui durant tota la conversa en els arguments recollits en la targeta que li ha tocat, a l'estil del joc de rols.

Podeu prendre el compromís d'explorar arguments d'altres persones en moments de controvèrsia.

Definint posicions

EDAT: a partir dels 9 anys.

PARAULES CLAU:

valors

posicionar-se

escolta mútua

tolerància

respecte mutu

INTENCIÓ:

- Generar un ambient d'escolta, de confiança i de tolerància.
- Promoure la participació i la manifestació lliure de les opinions.
- Experimentar la dificultat de la tolerància i fomentar l'empatia grupal.

MATERIALS:

Làmines amb les quatre posicions diferents.

DESCRIPCIÓ

Col·loquem en cada paret de la sala una de les següents làmines:

SÍ per a mi

SÍ per als altres

NO per a mi

NO per als altres

SÍ per a mi

NO per als altres

NO per a mi

SÍ per als altres

Totes i tots els alumnes començaran drets, enmig de l'aula; la o el mestre presenta les regles del joc i els demana que defineixin la seva posició respecte a diferents temes, per exemple: definir la seva posició respecte a contestar malament a la mestra o definir la seva posició respecte a burlar-se d'un company de classe. A cada frase els participants hauran de col·locar-se en alguna posició i argumentar-la. És important que els temes siguin controvertits per a generar tensió. Les regles del joc són:

- No hi pot haver actituds neutrals, totes i tots han de posicionar-se.
- Cal prendre les afirmacions tal com les comprenen; no poden demanar cap tipus d'explicació.
- Demanar serietat i silenci (actitud d'escolta).
- No interrompre.
- Poden canviar de posició si algun argument d'altres participants els convenç.
- No és un debat i si estem en desacord hem de rebatre els arguments, no les persones.

PROPOSTA

En acabar, obrim un espai de reflexió grupal preguntant:

- Ha estat fàcil o difícil situar-vos en una posició?
- Què ha significat haver de posicionar-vos físicament?
- Què heu sentit en escoltar un argument en el qual estàveu absolutament en contra?
- Què heu après respecte als valors de la resta de companys/es?
- Entenem el mateix o hi ha necessitat d'escoltar els altres i aclarir termes?
- Estàveu realment en posicions contradictòries o no?

Cal que abans d'iniciar l'activitat sensibilitzem l'alumnat sobre el respecte a les idees dels altres i el perjudici de les burles.

Debat en moviment

EDAT: a partir dels 8 anys.

PARAULES CLAU:

escolta mútua

respecte a la diversitat

diàleg controvertit

dinamització de diàlegs

INTENCIÓ:

- Conèixer les opinions de totes les veus del grup entorn a un tema.
- Promoure la participació igualitària de tothom.
- Aprendre a iniciar un debat de forma distesa.

DESCRIPCIÓ

Al principi deixem clares les normes d'aquesta activitat: només parla qui té la paraula, la resta escolta respectuosament, ningú no té el monopoli de la veritat, valorem més la relació que tenir la raó, parlem en primera persona i amb aquest debat busquem aprendre i créixer junts. Podem utilitzar aquests normes, ampliar-les o fer servir normes pròpies.

A continuació comencem el debat:

- El grup es col·loca en cercle. Llancem un tema controvertit sobre el qual volem conversar.
- Recordem les normes bàsiques del debat.
- Algú fa un pas endins del cercle i fa una afirmació que sent certa entorn del tema.
- La resta de persones es posicionen sobre si estan d'acord o en contra del que ha dit el company o la companya acostant-s'hi o allunyant-se'n.
- Van sortint, una darrere l'altra, diferents veus donant la seva opinió i la resta del grup s'hi posiciona. Animem les persones a canviar de posició tant com vulguin. Si algú no es mou el podem convidar a parlar per a animar-lo a la participació.
- Quan molta gent es comença a distreure és que ja no hi ha noves aportacions, aleshores cal parar el debat en moviment i continuar amb la posterior posada en comú.

PROPOSTA

Proposem al grup que expressi com ha viscut el debat: Heu pogut veure la diversitat d'opinions en cada moment? Us ha estat fàcil participar-hi?

Podem incorporar aquesta eina en moments on apareixen controvèrsies o tensions a l'aula.

31 / NOSALTRES

CICLE MITJÀ

CICLE SUPERIOR

Obrim caixes

EDAT: a partir dels 9 anys.

PARAULES CLAU:

estereotips

prejudicis

diversitat

escolta mútua

valoració de l'altre

INTENCIÓ:

- Prendre consciència de la necessitat que tots i totes tenim de ser reconeguts des de la nostra diferència.
- Apreciar la diferència.

MATERIALS:

Vídeo *Tot el que compartim* (*All that we share*) (Verne, televisió Danesa) [LINK](#)

DESCRIPCIÓ

- Comentem que una de les dificultats del diàleg és acceptar que darrere la diversitat hi ha molt en comú.
- Mirem el vídeo *Tot el que compartim*.
- Conversem a partir de la interpretació del vídeo. Podem reservar tota la conversa al final del vídeo, o dividir-la en dues parts aturant-ne la reproducció als 0'41''.

PROPOSTA

- 1a part (0'0'' - 0'41''):

Reflexionem a partir de preguntes guia:

- De les caixes que has vist al vídeo, t'has identificat amb alguna? Sents que les altres persones et col·loquen en alguna? Com t'afecta això?
- Hi ha hagut caixes que t'han resultat més simpàtiques que d'altres? Quines? Per quins motius imagines que et passa?

- 2a part (0'42'' - 2'58''):

Proposem la reflexió a partir d'altres aspectes:

- Has encertat en algun moment on es col·locaria alguna persona a partir de la seva imatge? O al revés: t'ha sorprès especialment el grup al qual alguna de les persones del vídeo s'ha col·locat? Quins motius imagines que et porten a veure-ho així?
- Aquestes percepcions són compartides amb altres companys i companyes del vostre grup?
- Quines coses sents que no comparteixes amb ningú de la classe? Quines creus que tot el grup compartiu?
- Una de les dificultats del diàleg és que ens és fàcil entrar en una percepció de l'altre amb qui discrepem com a diferent de mi i enemic. Aleshores activem una dinàmica de confrontació negativa, fins i tot violenta, quan en realitat hi tenim molt en comú tot i que ens costi reconèixer-ho. Totes les persones volem aprendre coses noves, ser escoltades, respectades i reconegudes, aportar riquesa al debat, contribuir en allò comú, etc.

- Les persones construïm les nostres opinions en funció de les nostres múltiples i diverses circumstàncies i pertinences. Cada persona té circumstàncies particulars que la fan única i diferent. Interpretem el món des d'aquesta diferència i alhora necessitem sentir que som respectades en ella. Totes les persones som diverses i canviants, és important ser capaç de reconèixer i respectar tothom en la seva particularitat.

UNA ALTRA PROPOSTA:

- Podeu complementar l'activitat amb l'exercici del Ventall. Aquest serveix per a identificar i compartir allò que cadascú sent que li és únic i el fa diferent de la resta del grup. Cada alumne agafa un paper, el disposa en vertical i escriu el seu nom i a sota una frase en una o dues línies on explica allò que el fa diferent. Fa un plec al full de manera que el nom quedi visible i la frase quedi tapada pel plec i el passa al company/a de la dreta. El company/a li escriu una frase d'allò que considera que el fa únic i diferent de la resta del grup (frases en positiu i d'estima). Quan acaba fa un plec al full i el passa a la dreta. I així fins a tancar el cercle i tornar a la persona propietària del paper perquè reculli tots els comentaris que li han regalat. Al final, deixem un espai per si algú vol compartir l'experiència.
- És interessant tancar l'activitat convidant l'alumnat a tenir present el ventall de cadascú a l'hora de dialogar sobre temes que generin controvèrsia en el grup.

Dansar amb fils

EDAT: a partir dels 8 anys.

PARAULES CLAU:

expressió corporal

comunicació no verbal

confiança

escolta mútua

INTENCIÓ:

- Incentivar la confiança i la comunicació no verbal (rialles, contacte físic...) entre les persones participants.
- Propiciar un moment de distensió psicològica i física entre el grup a través del moviment.
- Estimular la creativitat del grup i la motivació a través del contacte amb materials tèxtils.

MATERIALS:

Dues tires de fil per parella, d'una extensió aproximada de 50 cm,
Equip de reproducció de so i música
escollida per a l'activitat.

DESCRIPCIÓ

- El grup es col·loca per parelles. Procurem que s'agrupin amb algú amb qui no treballen habitualment.
- Demanem a les parelles que es distribueixin per l'aula de manera que tinguin espai suficient per a moure's, sense xocar amb les altres.
- Els membres de cada parella es col·loquen de cara i els oferim dues tires de fil que han de sostenir entre els dos amb una mà per cada extrem. Cada fil queda agafat amb un punt de tensió entre els dos membres de la parella.
- Posem música i les parelles ballen al ritme de la música connectant-se a través dels fils. En ballar és important que els fils mantinguin en tot moment un to amb un mínim de tensió. Ordenem gradualment les diferents peces de música de manera que comencin amb la més lenta i acabin amb la més ràpida.

PROPOSTA

Convidem el grup a expressar els seus sentiments i opinions sobre la dinàmica realitzada: Quines sensacions heu experimentat? Ha estat fàcil dansar sense deixar anar els fils? Com ha estat la comunicació amb la teva parella, us heu sentit connectats?

Podem utilitzar altres elements tèxtils o d'un altre tipus de material segons sigui el tema al voltant del qual treballarem. Per a motivar el grup, abans podem realitzar un procés de creació tèxtil elaborant conjuntament els fils, que també podrien ser llanes, retalls de teles, un objecte com un botó... La dinàmica i els seus materials han de ser adaptats als temes que treballem.

33 / NOSALTRES

CICLE MITJÀ

CICLE SUPERIOR

La cova

EDAT: a partir dels 9 anys.

PARAULES CLAU:

cura dels altres

cooperació

coresponsabilitat

inclusió

INTENCIÓ:

- Estimular la cooperació i la comunicació en el grup.
- Promoure la recerca de l'acord mutu i la consecució d'un fi.

MATERIALS:

Cinta adhesiva o corda per a elaborar la paret entre els dos pilars.

DESCRIPCIÓ

La mestra crearà una barrera amb tires de cinta resistent o cordes, col·locant-les en els extrems de dues parets o pilars a l'altura de la cintura. Demanem als alumnes que imaginin que es troben dins d'una cova on hi ha animals verinosos; l'única manera de sortir vius d'aquest lloc serà creuant per dalt de la barrera, la qual no ha de ser tocada per ningú. Si algun/a alumne/a la toqués quedaria immobilitzat/da. La meta és que totes i tots aconseguixin passar l'obstacle sense utilitzar cap objecte, només els seus cossos.

PROPOSTA

En acabar posem en comú les sensacions viscudes i les opinions dels participants:

- Heu aconseguit l'objectiu? Com?
- Hi ha hagut organització o caos?
- Totes i tots heu cooperat o no?
- Hi ha hagut lideratge? Com ha estat aquest?
- Quines mesures prendríeu si ho féssiu novament?

Cal anar amb compte amb persones que tinguin alguna lesió física perquè no es facin mal i recomanar, si és que decideixen utilitzar les seves esquenes de suport, no trepitjar les vèrtebres, sobretot les lumbar. Els demanem que han de tenir cura de la resta de companys i companyes.

34 / NOSALTRES

CICLE MITJÀ

CICLE SUPERIOR

No m'escolta

EDAT: a partir dels 9 anys.

PARAULES CLAU:

escolta activa

comunicació

observació

INTENCIÓ:

- Analitzar quins factors afavoreixen o dificulten l'escolta activa.

MATERIALS:

Fitxes dels tres rols (annex),
Llapis i paper per a les persones observadores.

DESCRIPCIÓ

- Fem grups de tres alumnes i demanem que es distribueixin els rols entre ells: un observador i dos actors.
- Cada membre del grup llegeix la seva fitxa i un cop preparats inicien el joc de rols. A la primera ronda un dels actors escolta i l'altre parla i a la segona intercanvien els rols. L'observador anota tot el que hi veu. Cada ronda ha de durar aproximadament 5 minuts.
- Avaluen en petit grup el que ha passat.

PROPOSTA

Després realitzem una avaluació de l'activitat en gran grup i comentem les característiques de l'escolta activa i la seva importància. Podem servir-nos d'aquestes preguntes guia:

- Com us heu sentit quan parlàveu? I quan escoltàveu?
- Què us ha ajudat a sentir-vos escoltats? Què us ho ha dificultat?
- Quines coses podem fer per a ajudar l'altre/a a sentir-se escoltat/da?

És important que en la posada en comú quedin clars aquells elements que ajuden o dificulten l'escolta. També cal insistir en la importància d'una escolta de qualitat per a transformar els conflictes.

ANNEX

JUGADOR/A 1:

A la primera volta parles i a la segona escoltes.

Quan et toqui parlar, parla d'algun tema de la teva vida que et preocupi mínimament. El teu desig és poder-lo expressar i sentir-te escoltat/da.

Quan et toqui escoltar el teu company o companya has de fer una o algunes de les següents accions:

- minimitzar i treure importància al tema,
- donar-li consells sense que t'ho demani,
- jutjar sovint a partir del que t'explica,
- canviar de tema,
- fer preguntes absurdes que més que ajudar despistin,
- parlar de tu mateix/a, portar el tema a coses que a tu t'han passat.

JUGADOR/A 2:

A la primera volta escoltes i a la segona parles.

Quan et toqui escoltar procuraràs fer-ho amb molta atenció i intentant que el teu company o companya se senti escoltat/da.

Quan et toqui parlar, parla d'algun tema de la teva vida que et preocupi mínimament. El teu desig és poder-lo expressar i sentir-te escoltat/da.

OBSERVADOR/A:

Observa els teus companys o companyes. Primer parlarà un/a d'alguna cosa que l'afecta i l'altre/a l'escoltarà. Al cap d'uns minuts intercanviaran els rols.

La teva missió és observar-los/les i anotar aquelles coses que més et cridin l'atenció, especialment de la persona que escolta: Fa preguntes? Quin tipus de preguntes? Faciliten que l'altre/a s'expliqui millor o distorsionen la conversa? Com gesticula? Com utilitza la mirada? Què fa amb els silencis? Recapitula i ajuda l'altre/a a situar-se? Parla molt? Gens? Canvia de tema? Parla de si mateix/a? Treu importància a la preocupació de l'altre/a? Dona consells sense que l'altre/a li'n demani? Fa judicis sense que l'altre/a li'n demani?, etc.

35 / NOSALTRES

CICLE MITJÀ

CICLE SUPERIOR

Què decidim?

EDAT: a partir dels 8 anys.

PARAULES CLAU:

diàleg

escolta activa

negociació

cooperació

acord grupal

INTENCIÓ:

- Conèixer diferents possibilitats de posar-nos d'acord.
- Valorar els avantatges i inconvenients de tres formes diferents de posar-nos d'acord.

MATERIALS:

Un full de paper i un llapis per a cada persona.

DESCRIPCIÓ

- Prèviament a l'activitat, escollim un tema que afecti el grup i que vulguem decidir com abordar-lo amb tot el grup.
- Presentem l'activitat anunciant que el grup ha de prendre una decisió sobre un tema, per exemple les activitats que farem en una sortida, un projecte a fer durant el curs, etc. Un tema sobre el qual se sentin implicats i hi hagi moltes possibles opinions.
- Expliquem les possibles opcions i els donem temps perquè cadascú decideixi la seva opció preferida. Cada participant l'anota en un paper.
- En un primer torn, l'equip educador decidim quina és l'opció que hem escollit i la imposem al grup - escollim una opció que provoqui controvèrsia. Deixem espai als comentaris del grup i els recollim per a l'avaluació.
- En un segon torn, col·loquem tot el grup en cercle. Aquesta vegada decidirem segons l'opció més votada. Prèviament a la votació, hi ha la possibilitat que surtin algunes persones a argumentar per què la seva opció és la millor. Pot parlar un nombre de persones equivalent a un terç del grup. D'acord amb aquesta argumentació la resta de persones poden modificar la seva tria. Fem la votació. L'equip educador anotem l'opció escollida. Cada participant escriu al seu paper la seva opció en aquesta segona ronda.
- En un tercer torn, utilitzem el procediment següent: els convidem a passejar per la sala i que debatin amb els altres companys la seva opció preferida, intentant convèncer els altres perquè aquesta sigui l'escollida. Quan dues persones es posin d'acord sobre una proposta, seguiran passejant per la sala per a convèncer la resta de companys, però a partir d'ara aniran juntes i només una, la que elles decideixin que té més capacitat negociadora, parlarà amb altres companys discrepants intentant convèncer-los. El joc s'acabarà quan tots es posin d'acord en una opció, si és possible, i si no, hauran d'arribar a quedar tots representats en dues o tres opcions i aleshores en gran grup hauran de decidir què fan. Cal donar el temps necessari per a aconseguir que arribin tots a una única opció, malgrat que algú s'impacient. En acabar, cada persona posa al seu paper l'opció escollida en aquesta tercera ronda.
- Finalment, en gran grup comparem el resultat de les tres voltes, confirmem la decisió i l'avaluem.

PROPOSTA

En acabar, reflexionem en grup:

- Com us heu sentit en la votació del primer torn? Què ha fet que us sentíssiu així? I amb els resultats del segon torn? Què ha canviat? Què ha passat amb els del tercer? Què ha canviat entre la primera, la segona i la tercera volta? Heu modificat la vostra opció inicial?
- Ha estat fàcil trobar criteris que acontentin tothom? Què heu necessitat?
- Quines conclusions traieu de la vostra experiència en l'activitat?
- Què cal perquè tots ens sentim representats? Com podem organitzar-nos? Quines dificultats hem de superar?
- Amb quins sistemes polítics podem assimilar cada una de les tres situacions? Què pensem de cadascun d'aquests sistemes polítics?

Si en un torn queden moltes persones descontentes, podeu parar un moment l'activitat i avaluar què és allò que les fa descontentes i com hi influeix el procediment utilitzat en la decisió, per tal d'evidenciar la influència del procediment i la possibilitat de millorar-lo.

Identifiqueu i analitzeu el vostre procediment habitual de presa de decisions en el grup. Penseu com millorar-lo, acordeu les millores i poseu-les en pràctica en el futur.

El món

Aquest tercer apartat pretén que els infants obrin els ulls cap a realitats diferents de la seva, ja sigui de l'entorn més proper o d'altres indrets més allunyats. La intenció d'aquesta mirada més global i sistèmica és que prenguin consciència que en el món tot està interconnectat i que allò que fem o que no fem té repercussions en els altres i en el nostre planeta, tant si ho volem com si no.

Els temes al voltant dels quals giren les activitats són la injustícia social, la violència i la guerra, en contraposició amb la no-violència, la pau (diferenciant entre pau positiva i pau negativa), el pacifisme, la justícia, la dignitat humana; l'emigració i els seus efectes no desitjats, tals com la discriminació de certs col·lectius, l'exclusió, la marginació, les conseqüències de pertànyer a la majoria -privilegis- o a una minoria -prejudicis-, la lluita entre nosaltres i ells; la interculturalitat i els seus efectes desitjables, com són la diferència entesa com un valor que ens enriqueix i no com allò negatiu que ens separa, l'acollida de nous, la inclusió, la convivència; i l'apel·lació a la responsabilitat individual dins d'una ciutadania global.

Lectures per a la pau

EDAT: a partir dels 3 anys.

PARAULES CLAU:

escolta

respecte mutu

debat

conflicte

pau

INTENCIÓ:

- Detectar els elements clau de cada conte referits a temes com el conflicte, el respecte, la pau...
- Extrapolar les lliçons extretes de cada història a la vida diària dels infants.
- Raonar sobre els conceptes de pau, respecte i conflicte.
- Potenciar la comprensió lectora (a partir de primària).

MATERIALS:

Diversos contes (annex).

DESCRIPCIÓ

Us proposem una lectura de contes, llegendes i cites cèlebres, alguns dels quals han donat peu a símbols que representen tradicionalment la pau: arc iris, colom blanc... En el cas que treballem l'activitat amb infants més grans, la lectura pot ser feta per part d'ells. Podem treballar un conte o dos amb tot el grup, o bé diferents contes en grups petits.

PROPOSTA

Un cop llegit el conte, convidem els infants a asseure's en cercle i a reflexionar en grup sobre les lliçons que podem treure de la narració al voltant de temes com la pau i la resolució de conflictes.

ANNEX

LA LLEGENDA DE L'ARC DE SANT MARTÍ (conte popular)

Explica la llegenda que fa molt de temps els colors van començar a barallar-se. Cada un d'ells deia que ell era el color més important.

El verd va dir: -Jo soc el color més important, és clar! Soc el símbol de la vida i de l'esperança. M'han escollit per a l'herba, els arbres, els prats, les fulles. Si jo no existís, els animals es moririen. Mireu al vostre voltant i veureu que em trobo en la majoria de les coses.

Però el blau no hi estava d'acord: -Tu només penses en la terra, però si mires al cel i a la mar veuràs que tot és blau. L'aigua, que és vida, és blava. Sense mi, no existiria la vida.

El groc el va interrompre rient: -Sou tan seriosos! Jo porto alegria al món, somriures, calor... El sol és groc, la lluna és groguenca, les estrelles són grogues. Cada vegada que mireu un girasol, el món sencer comença a riure. Sense mi no hi hauria alegria.

El taronja el va interrompre: -Jo soc el color de la salut i la força. No estic per tot arreu, però soc indispensable. Porto les vitamines més importants: penseu en les pastanagues, les carbasses, les taronges... I quan se'n va el sol, pinto de colors el cel. La meua bellesa impressiona tant que tothom es queda admirant-me amb la boca oberta.

El vermell va respondre: –Jo soc el color del perill, però també del coratge. Porto el foc a la sang. Sense mi no hi hauria ni passió ni amor.

El violeta va parlar solemnement: –Soc el color de la reialesa i del poder: reis, bisbes i caps d'estat sempre m'han escollit. Soc l'autoritat i la saviesa. La gent m'escolta i m'obeeix.

L'indi va parlar molt més tranquil, gairebé en veu baixa, però amb seguretat: –Penseu en mi: soc el color del silenci. Gairebé mai no penseu en mi, però sense mi, tots seríeu superficials. Repre-sento el pensament i la reflexió, les aigües profundes. Em necessiteu per a la pregària i la pau.

Cada color va estar presumint de les seves qualitats, pensant que era millor que els altres. La baralla s'estava tornant cada vegada més sorollosa. Tot d'una, va aparèixer una llum blanca i brillant: era un llamp. La llum va venir acompanyada d'un gran soroll, un tro. Va començar a caure pluja i més pluja i els colors es van trobar enmig d'una tempesta. Estaven espantats i es van anar apropant els uns als altres per a protegir-se.

La pluja va parlar: –Colors, esteu bojós per barallar-vos d'aquesta manera. No sabeu que cada un de vosaltres és especial, únic i diferent? Déu ha volgut desplegar-vos pel món en un gran arc de colors per a recordar que us estima a tots i que podeu viure junts i en pau. I així és com Déu va utilitzar la pluja per a netejar el món. I va posar l'arc de sant Martí al cel perquè, quan el veieu, recordeu que heu de tenir-vos en compte els uns als altres.

L'arc de sant Martí és un símbol de pau i concòrdia, és un pont figurat entre el cel i la terra que simbolitza l'aliança entre la divinitat protectora i les persones.

BUSCANT LA PAU

Hi havia una vegada un rei que va oferir un gran premi a aquell artista que pogués captar una pintura perfecta de la pau. Molts artistes ho van intentar. El rei va observar i admirar totes les pintures, però només n'hi havia dues que realment li agradessin i va haver d'escollir entre elles.

La primera era un llac molt tranquil. Aquest llac era un mirall perfecte en el qual es reflectien les plàcides muntanyes que l'envoltaven. Per sobre d'elles es podia veure un cel molt blau amb tènues núvols blancs. Tots els que la veien pensaven que reflectia la pau perfecta.

La segona pintura també tenia muntanyes. Encara que, en aquest cas, eren punxegudes i descobertes. Sobre elles, hi havia un cel furiós. Hi havia una tempesta amb llamps i trons. Sota la muntanya, hi havia un torrent d'aigua. Tot això no semblava molt pacífic.

No obstant això, quan el rei va observar la pintura atentament va veure després de la cascada un arbust delicat creixent en una esquerra de la roca. En aquest arbust hi havia un niu. Allà, enmig de l'aldarull de la violenta caiguda de l'aigua, estava assegut plàcidament un ocelllet en el seu niu...

¿Pau perfecta...?

Quina creus que va ser la pintura guanyadora? El rei va escollir la segona. Saps per què?

-Perquè -va dir el rei- la pau no significa estar en un lloc sense soroll, sense problemes, sense treballar dur o sense dolor. La pau vol dir que, tot i estar enmig de totes aquestes coses, sapiguem quedar-nos en calma dins del nostre cor. Aquest és el veritable significat de la pau.

Vol dir que la pau no és només no tenir cap problema, sinó que quan tinguem un problema, el puguem resoldre de forma pacífica.

LA PEDRA PER A SOPA

En un poblet, una senyora es va emportar una gran sorpresa en veure que havia trucat a la porta de casa seva un estranger, correctament vestit, demanant-li una mica de menjar.

-Ho sento -va dir ella-, però ara mateix no tinc res a casa.

-No es preocupi -va dir amablement l'estranger-, tinc una pedra per a sopa a la maleta. Si vostè em deixa tirar-la en una olla amb aigua bullint, jo faré la sopa més exquisida del món.

A la senyora li va picar la curiositat, va posar l'olla al foc i va anar a explicar el secret de la pedra per a sopa a les seves veïnes.

Quan l'aigua va començar a bullir, tot el veïnat s'havia reunit allà per a veure aquell estranger i la seva pedra per a sopa. L'estranger va deixar caure la pedra a l'aigua, va tastar-ne una

cullerada i va exclamar:

-Huummm... Boníssima! L'únic que li falta són unes quantes patates.

-Jo tinc patates a la meua cuina! -va exclamar una senyora. I en pocs minuts va tornar amb una gran safata de patates pelades que van tirar dins l'olla. Llavors l'estranger va tornar a tastar la sopa.

-Excel·lent! -va dir-. Si tinguéssim una mica de carn, fariem un caldo exquisit...

Una altra veïna va sortir corrent i va tornar amb un bon tros de carn que l'estranger va ficar a l'olla. Quan va tornar a tastar la sopa, va posar els ulls en blanc i va dir:

-Ah, que saborosa! Si tinguéssim una mica de verdura, seria perfecta, absolutament perfecta...

Una de les veïnes va anar a casa i va tornar amb una cistella plena de cebes, porros i pastanagues. Després d'introduir la verdura a l'olla, l'estranger va tornar a tastar el guisat i, amb to autoritari, va dir:

-La sal.

-És aquí -va contestar la propietària de la casa. A continuació, va donar l'ordre:

-Plats per a tothom.

La gent se'n va anar corrent a casa i van tornar amb plats i algú, fins i tot, amb pa i fruita. Llavors, es van asseure per a gaudir d'aquell menjar tan suculent, mentre l'estranger repartia abundants racions de la seva increïble sopa. Tots estaven tan feliços, rient, parlant i compartint per primer cop un dinar.

Enmig de l'enrenou, l'estranger va desaparèixer silenciosament, deixant rere seu la meravellosa pedra per a sopa, que podrien utilitzar sempre que volguessin preparar la sopa més deliciosa del món.

Aquest conte vol fer-nos reflexionar sobre la cooperació i el fet de compartir.

ELS DOS OCELLS

Sabeu què és un desmai? Un desmai és un arbre gran, amb unes fulles allargades verdes per la part de dalt i blanques per baix que pengen de les branques cap a terra. Doncs, us explicaré una història que va passar en un desmai...

Dos ocells eren al mateix arbre, un desmai. Un d'ells estava recolzat a la branca més alta de l'arbre i l'altre, més avall.

L'ocell que es trobava a la branca més alta va dir, per a trencar el gel:

-Oh, que boniques que són aquestes fulles tan verdes!

L'ocell que era a baix va creure que es tractava d'una provocació i li va contestar:

-Ets cec? No veus que són blanques?!

I el de dalt va respondre, molest:

-El que és cec ets tu! Són verdes!

I l'altre, encara més enfadat, li va dir:

-M'aposto les plomes de la cua que són blanques. Tu no n'entens, de colors!

L'ocell de dalt s'anava enfadant cada vegada més i, sense pensar-s'ho dues vegades, es va abalançar sobre el seu adversari per a donar-li una lliçó.

L'altre no es va moure. Quan van ser a prop, cara a cara, amb les plomes de punta per la ràbia, van mirar tots dos en la mateixa direcció.

L'ocell que havia vingut de dalt es va sorprendre:

-Oh! Que estrany! Les fulles són blanques!

I va convidar l'altre ocell a anar amunt, on era ell abans. Van volar cap a la branca més alta del desmai i, aquest cop, van dir els dos alhora:

-Les fulles són verdes!

Amb aquest conte hem vist la importància de l'empatia i de respectar els diversos punts de vista en situacions de conflicte.

EL NAP GEGANT

Hi havia una vegada un vell que va plantar un nap molt molt petit i va dir:

-Creix, creix, nap, fes-te dolç! Creix, creix, nap, fes-te fort! -I el nap va créixer dolç, fort i gran. Enorme!

Un dia, el vell va anar a arrencar-ho. Va estirar i estirar, però no va poder arrencar-lo.

Lavors, va trucar a la seva dona i la dona va estirar l'home, i l'home va estirar el nap. I van estirar i estirar, però no van poder-lo arrencar.

Lavors, la dona va trucar a la seva néta. I la néta va estirar la dona, i la dona va estirar l'home, i l'home, el nap, però tampoc no van aconseguir arrencar-lo.

Lavors, la néta va cridar el gos. El gos va estirar la néta, la néta, l'àvia, l'àvia, l'avi i l'avi, el nap. Van estirar amb molta força, però no el van poder arrencar.

I el gos va cridar el gat.

El gat va estirar el gos, el gos, la néta, la néta, l'àvia, l'àvia, l'avi i l'avi, el nap. I van estirar i van estirar una vegada i una altra, però no van poder arrencar-lo.

Lavors, el gat va cridar el ratolí.

El ratolí va estirar el gat, el gat, el gos, el gos, la néta, la néta, l'àvia, l'àvia, l'avi i l'avi, el nap.

I van estirar i estirar amb totes les seves forces... fins que finalment... van arrencar el nap!!! I quina meravella de nap!

I n'hi va haver suficient per a l'avi, l'àvia, la néta, el gos, el gat i, fins i tot, el ratolí... i encara en va sobrar una mica per a la sopa de la persona que us acaba d'explicar aquest conte!!!

Es tracta d'un conte popular rus, recollit per Aleksei Tolstoi. Pot ser llegit i, després, interpretat amb sis personatges.

La reflexió que ens suggereix és si alguna vegada ens ha passat una situació semblant, en què ajudar els altres ha beneficiat totes les persones.

La wiphala

EDAT: a partir dels 6 anys.

PARAULES CLAU:

identitats col·lectives

inclusivitat

cooperació

treball col·laboratiu

creativitat

INTENCIÓ:

- Promoure la presa de consciència de grup i de les característiques que ens identifiquen com a tal.
- Promoure la cohesió grupal.
- Fomentar la presa de decisions grupals de manera respectuosa.

MATERIALS:

Cartolines o folis dels colors de la wiphala,
Retoladors, ceres, llapis de colors...
Hi podem afegir qualsevol material que fomenti la creativitat.

DESCRIPCIÓ

- Comencem explicant què és una *wiphala* i que ens haurem de posar d'acord per a construir-ne una que identifiqui el nostre grup.
- Dividim el grup en petits subgrups perquè decideixin com voldrien que fos la *wiphala* que representés tot el grup. Insistirem que la presa de decisions ha de respectar totes les opinions. Per a això podríem usar alguna dinàmica concreta de presa de decisions o deixar via lliure a l'alumnat per a autogestio-nar-se. L'important és incidir en la rellevància de conèixer les nostres identitats, saber qui som, i evitar les "identitats excloents". Un cop hagin acabat de prendre les decisions, els lliurem el material amb què hauran de crear els diferents quadrats de cartolina que conformaran la *wiphala*.
- Posteriorment, dins dels subgrups cada persona pensarà en un dibuix que representi la seva identitat, posaran en comú els diferents dibuixos i decidiran quina és la proposta inicial del subgrup.
- Després, una persona de cada subgrup farà de representant per a explicar al gran grup les decisions preses, i observarem que no hi hagi idees duplicades o incoherents.
- Per acabar, cada persona dibuixarà el que el grup gran hagi acordat i unirem tots els dibuixos formant la *wiphala* comuna. Recomanem penjar la *wiphala* a la paret de l'aula, en un lloc visible, perquè recordi a tots els infants la feina feta i la seva pertinença al grup.

PROPOSTA

Un cop acabada la *wiphala*, posem en comú com ha estat el procés de negociació, a què hem hagut de renunciar i a què no, mantenint un diàleg sobre les identitats excloents i com les podem superar.

És important posar l'èmfasi en el procés d'elaboració i en el significat del que elaborem, no en com quedi estèticament. Cal respectar la creativitat de l'alumnat sense jutjar-la i aprofitar els elements per a parlar seriosament sobre els temes que sorgeixin.

La *wiphala* és la bandera multicolor que, amb diversos significats i tradicions, simbolitza l'indigenisme i la fraternitat dins la diversitat de pobles andins. Per això en aquesta activitat la utilitzem en la construcció d'un símbol d'identitat col·lectiva. Sumant les representacions individuals, negociem i decidim quines característiques representen millor el grup, la classe, el centre escolar, el barri...

Variants:

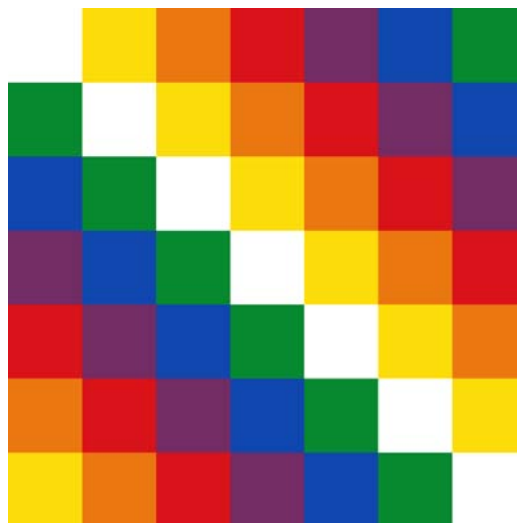
Podem fer aquesta dinàmica substituint la wiphala pels escuts i emblemes familiars, utilitzant en la seva construcció materials de tot tipus (plàstics, escultòrics, de reciclatge...). En aquest cas, abans explicarem que antigament aquests escuts servien per a identificar les famílies. A través de dibuixos eren representades les qualitats familiars, elements simbòlics rellevants o de la seva història... El mateix succeeix avui amb els escuts dels equips de futbol o amb algunes banderes de països, comunitats i ciutats. En mostrar l'exemple d'escut comentarem que aquest pot estar dividit en diferents parts –tant verticalment com horitzontal- i que en cadascuna apareix un dibuix.

També podem demanar a l'alumnat que decideixi quines característiques identifiquen el seu subgrup, el grup classe o l'escola i quin dibuix representa cada tret. Caldrà escollir un lema, que escriurem sota l'escut.

Una altra opció és fer l'activitat amb mandales. Per a això dibuixarem un gran cercle en un tros ampli de paper continu o cartolines i el subdividirem en porcions triangulars en què cada persona pugui dibuixar alguna cosa que per a ella representa la seva classe o grup. També podem assignar a cada persona dues porcions, i que en una dibuixi una característica positiva del grup i en l'altra, una cosa a millorar.

Per altra banda, podem realitzar l'escut o el mandala com una activitat individual de la persona, en la qual després explicarà a la resta del grup què representa cada dibuix o imatge que compon el seu escut. D'aquesta manera, podria ser una dinàmica de presentació o d'aprofundiment en l'autoconeixement i en el coneixement mutu.

ANNEX

Exemple de WHIPALA

Ciència ficció

EDAT: a partir dels 6 anys.

PARAULES CLAU:

acceptació mútua

cooperació

treball en equip

creativitat

pau

no-violència

INTENCIÓ:

- Visualitzar com podria ser un futur de cultura de pau.
- Entendre que un futur de cultura de pau requereix eliminar els factors violents i crear alternatives no-violentes.

DESCRIPCIÓ

- Formem grups de tres o quatre participants i els demanem que s'inventin una història, la que vulguin, amb l'única condició que estigui situada en un món de cultura de pau. Podem demanar a cada grup que imagini situacions diferents (com passen les vacances, què fan en el temps lliure, com compren i cuinen el menjar, etc.). Els deixem 30 o 40 minuts perquè discuteixin com podria ser. És important que els participants facin un exercici al més original possible. Així doncs, seria bo incitar-los a tenir les idees més esbojarrades que puguin.
- Quan s'hagi acabat el temps, cada grup haurà d'explicar la història, ja sigui narrada com un conte o representada en forma d'escena teatral. També poden acompanyar la història amb una sèrie d'estampes amb rodolins, un dibuix, etc.

PROPOSTA

Un cop explicades totes les històries, iniciem un espai de reflexió en grup a partir de les següents preguntes:

En què s'han concretat els mons de cultura de pau? Quines idees us agraden més? Creieu que heu estat força originals? És fàcil imaginar un futur de pau? Per què? Perquè fossin possibles aquestes històries, quines coses haurien d'existir? Quines coses haurien de canviar o de desaparèixer?

Aquesta activitat es pot fer servir com a avaluació inicial, per a conèixer el grau de reflexió del grup sobre un tema concret, o com a avaluació final, per a tenir una idea de fins a quin punt han interioritzat els temes tractat.

El Decenni de Cultura de Pau (2001-2010) té una pàgina web en què organitzacions de tot el món expliquen què fan per a afavorir la cultura de pau i quines creuen que són les principals dificultats en aquesta direcció.

Entreu a [LINK](#) i expliqueu que heu fet aquest exercici, descriviu les vostres històries i expliqueu les coses que heu identificat que haurien d'aparèixer o de desaparèixer.

Retrat robot

EDAT: a partir dels 6 anys.

PARAULES CLAU:

autoestima

respecte mutu

cura dels altres

cooperació

pacifisme

INTENCIÓ:

- Treballar l'estima cap a la resta de persones del grup.
- Aplicar les habilitats de la persona pacífica a les persones del grup.

MATERIALS:

Paper d'embalar o cartolina i retoladors.

DESCRIPCIÓ

- Tots junts, fem una ronda per a analitzar les habilitats de persona pacífica-pacifista de cada alumne/a. Tot el grup diu habilitats d'una primera persona (un mínim de tres habilitats).
- Quan el grup hagi acabat, fa el mateix amb l'alumne/a del seu costat, i així fins a acabar la ronda. Paral·lelament, algú ha de ser l'encarregat/da de fer el llistat de totes les habilitats trobades.
- Quan hàgim parlat de tots els membres del grup, dibuixarem una figura que representarà la persona pacífica-pacifista i escriurem en diferents parts del seu cos les habilitats que havíem enumerat: "la capacitat d'escolta del Manel", "el bon humor de l'Aixa ", etc.

PROPOSTA

Al final, posem en comú les reflexions al voltant de:

Com ha anat l'activitat? Us heu sentit còmodes quan us deien habilitats vostres? Per què? Us heu sentit còmodes quan reconeixíeu habilitats dels altres? Teniu costum de dir als altres el que fan bé? Creieu que pot ser positiu fer-ho? Quines habilitats heu trobat de la persona pacífica-pacifista? Creieu que es poden tenir totes alhora? Les habilitats, les podem aconseguir si les treballem? Com ho faríeu?

A partir d'aquí, cada persona pot valorar quines de les habilitats té menys desenvolupades i proposar-se de millorar-les. Podeu valorar regularment els vostres avenços en grup.

Com que és una activitat de foment de l'estima, és important que tothom sigui valorat pels altres amb adjectius positius. Si cal, recordeu al principi que tothom té habilitats i que, per tant, tothom hauria de rebre adjectius positius.

També podem fer el retrat robot a partir de fotocòpies ampliades de fotografies de les persones del grup, que després utilitzarem en la realització d'un collage a base de fotos i dibuixos.

Possibles històries per a un món possible

EDAT: a partir dels 6 anys.

PARAULES CLAU:

autoestima

diferència

diversitat

inclusió

amistat

medi ambient

cooperació

treball col·laboratiu

resolució de conflictes

creativitat

INTENCIÓ:

- Conèixer les realitats de nenes i nens en diferents països.
- Reflexionar sobre la importància del dret a l'educació.
- Valorar la diferència i respectar la dignitat de les persones.

DESCRIPCIÓ

Iniciem l'activitat amb el visionat d'un dels curtmetratges:

- **El pozo de los deseos (Colòmbia):** al barri de Patio Bonito, als afores de Bogotà, es concentren centenars de nens i nenes treballadors. Santiago, Caroline i Edison hi viuen. Els tres són víctimes de la pobresa produïda per un sistema econòmic que concentra la riquesa en mans d'uns pocs. Però alguna cosa els diferencia: Santiago i Caroline van al centre que la Fundación Pequeño Trabajador té a Patio Bonito. Allà els ofereixen la possibilitat de realitzar treballs dignes alhora que compatibilitzen els seus horaris amb l'estudi. L'amistat entre Santiago i Edison farà que aquest descobreixi els avantatges de la formació i de l'educació per a la consecució d'un futur més digne.
- **Quiero ser astronauta (República Dominicana):** Maria viu a Elías Piña, un poblet dominicà a la frontera amb Haití. Allà els docents de la seva escola s'entesten a intentar transmetre a l'alumnat la idea d'equitat entre homes i dones. Però per a Maria no és fàcil: en una llar amb pocs recursos, prioritzen l'educació del seu germà gran.
- **Naro Yasenía, Naro Ashaninka (Perú):** els *ashaninka* són un poble del Perú orgullós de la seva cultura i de les seves tradicions i respectuós amb una selva que els ha protegit i acollit des de sempre. Yesenía és una nena *ashaninka* de 12 anys. A la seva escola, els nens i les nenes són educats en la llengua original (l'*ashaninka*), a través de la qual les persones grans els transmeten la història del seu poble. Però també és un poble amb desitjos de donar als seus nens i nenes un futur millor, de manera que a l'escola alternen l'estudi en espanyol amb l'estudi en la llengua del país on viuen.

PROPOSTA

Després de la visualització del curtmetratge, iniciem un debat i una reflexió conjunta a partir de les realitats observades i de la comparació amb la realitat que viuen les persones del nostre grup:

- **missatges principals a El pozo de los deseos:** el dret de la infància treballadora a l'educació, la necessitat de l'adaptació dels sistemes educatius a la seva realitat per a afavorir-ne la inclusió i garantir el gaudi del seu dret a l'educació.
- **missatge principal a Quiero ser astronauta:** els docents com a factor clau en processos educatius inclusius, on nenes i nens aprenen a conviure harmoniosament, a valorar-se en les seves diferències i a respectar-se en la seva dignitat.

- **missatge principal a Naro Yasenía, Naro Ashaninka:** respecte per la identitat cultural dels pobles indígenes i pel seu dret a l'educació i a la formació, adaptant les pedagogies educatives a la seva realitat cultural, social i històrica.

Posteriorment, l'alumnat pot buscar a Internet informació sobre el que més li ha cridat l'atenció del curtmetratge. Per exemple, poden buscar informació sobre els *ashaninka*, elaborar treballs en grup i fer una posada en comú davant del gran grup. Exemple de vídeo amb informació: [LINK](#)

Podeu accedir als tres curtmetratges posant el seu títol al cercador del canal de YouTube d'InteRed: [LINK](#)
Cada curtmetratge va acompanyat d'un reportatge, una galeria de fotografies, informació sobre el projecte que InteRed desenvolupa al país on ha estat realitzat i material didàctic per a educació primària i secundària.

La solució és en mi

EDAT: a partir dels 6 anys.

PARAULES CLAU:

sensibilització

mobilització

responsabilitat individual

participació

compromís

ciutadania global

INTENCIÓ:

- Reflexionar sobre la responsabilitat individual que cada persona té en la millora del món, en el pla local i global.
- Adquirir el compromís individual de fer allò que cadascú tingui a l'abast per tal de millorar el seu entorn.

MATERIALS:

Mirall quadrat de mida mitjana posat dins d'una caixa de la mateixa mida (o, si no, podem usar una bossa d'esports o semblant), Fulls de paper. Bolígrafs.

DESCRIPCIÓ

- Utilitzarem una caixa que impedeixi veure el seu contingut des de fora i, sense que les persones participants ho puguin veure, ficarem un mirall al seu interior.
- Demanem que, de manera individual i en silenci, cada persona s'acosti a la caixa a veure la "solució als problemes del món". El que hi veuran serà la seva pròpia imatge reflectida en el mirall. No han de comentar amb ningú el que hagin vist dins la caixa, han de tornar al seu lloc i escriure en un paper el que el contingut els hagi fet pensar.

PROPOSTA

Un cop totes les persones hagin vist l'interior de la caixa i hagin escrit allò que els ha suggerit, posarem en comú les reflexions individuals. Segons el tema al voltant del qual estiguem treballant, podem suggerir preguntes com:

- Quines persones són afectades per aquesta realitat?
- Podem seguir ignorant la situació?
- Quina part de responsabilitat creieu que hi té cadascú de nosaltres?
- Tenim la voluntat de canviar la situació?
- Quines coses podem fer que ajudin a millorar-la?

Aquesta dinàmica ha de ser enquadrada en un context en què prèviament hàgim treballat temes com el clima de l'aula, els conflictes en el grup, la relació entre els diferents cursos, l'ambient al centre educatiu, les normes de convivència, la participació ciutadana, el voluntariat, les desigualtats Nord-Sud, la discriminació, la violència, l'ecologia... És a dir, qualsevol tipus de qüestió en la qual les responsabilitats individuals estiguin en joc a l'hora de millorar aquestes situacions o solucionar els problemes. Es tracta, doncs, d'una dinàmica de tancament després d'un treball previ com, per exemple, el proposat en aquesta guia.

Negres i blancs

EDAT: a partir dels 9 anys.

PARAULES CLAU:

diferència

estereotips

prejudicis

discriminació de grups

racisme

pau

INTENCIÓ:

- Reflexionar sobre els conceptes nosaltres i els altres.
- Reflexionar sobre el racisme i les possibles causes que l'originen.
- Fomentar una actitud oberta envers la diferència.

DESCRIPCIÓ

Proposem la lectura en veu alta del conte *Negres i blancs* (annex) per part d'un o més infants.

PROPOSTA

En acabat, obrim un espai de reflexió i de debat a partir del conte i al voltant de temes com la por a la diferència, els estereotips, els prejudicis, la discriminació de certs col·lectius, els privilegis de certs grups socials, el racisme (i la seva relació amb la dicotomia entre nosaltres i ells), la pau...

Podem convidar els alumnes a pensar en situacions de la seva vida quotidiana on aquests conceptes estiguin presents. Després podem buscar en grup diferents maneres –per mitjà de conductes, accions, paraules, fets...– que puguin facilitar la comunicació entre les persones i els col·lectius implicats i, en conseqüència, serveixin per a millorar la relació. Finalment, la reflexió pot anar centrada en el concepte de pau, entesa com l'acumulació de tot allò que és bo, i en el fet que buscar la pau és treballar per a viure de veritat.

ANNEX

NEGRES I BLANCS:

Ja fa molt de temps, tots els elefants del món eren negres o blancs.

No tenien problemes amb els altres animals, però s'odiaven entre si. Per això, ambdós grups es mantien apartats: els negres vivien a un costat de la jungla i els blancs, a la banda oposada.

Un dia, els elefants negres van decidir que matarien tots els elefants blancs i els elefants blancs van decidir matar tots els elefants negres.

Els elefants d'ambdós grups que volien la pau es van internar en el més profund de la selva i mai més no van tornar a ser vistos.

Va començar la batalla. Va durar molt de temps fins que no va quedar ni un sol elefant viu.

Durant anys ningú no va veure cap elefant a la terra. Fins que un dia, els nés dels elefants pacífics van sortir de la jungla. Eren grisos. Des de llavors els elefants han viscut en pau.

La veritable pau

EDAT: a partir dels 9 anys.

PARAULES CLAU:

pau positiva

pau negativa

guerra

violència

no-violència

dignitat humana

INTENCIÓ:

- Construir el concepte de pau des de la mirada del nen /es.
- Saber distingir els conceptes no-violència i no violència.
- Reflexionar sobre què és la dignitat de les persones.

DESCRIPCIÓ

Fem la lectura en veu alta del diàleg La veritable pau (annex) entre dos o més alumnes.

PROPOSTA

A continuació, iniciem la reflexió i el debat a partir de la lectura i de conceptes com guerra, violència, no violència, no-violència, injustícia, justícia social, pau negativa, pau positiva, educació per a la pau. En parlar sobre el concepte de pau podem fer èmfasi en la idea que aquesta ha de ser entesa com l'acumulació de tot allò que és bo i en el fet que buscar la pau és treballar per a viure de veritat.

ANNEX

LA VERITABLE PAU

- Tu saps què és la pau?
- És clar, que no hi ha guerres.
- Quan no hi ha guerra, hi ha pau?
- Crec que sí.
- O sigui que pau vol dir que no hi ha baralles, que no hi ha lluites.
- No ho sé, però no se m'acut res més.
- Recordo una frase d'un cap bretó anomenat Calgac que deia, referint-se a la pau que portaven les legions romanes: "On fan un desert en diuen pau", i encara una altra de Claudià, que deia "Sota la pau s'amaga una guerra més greu".
- Bé, bé. Llavors digues en què consisteix la pau. A mi només se m'acut que és la tranquil·litat, la quietud, l'ordre..., en poques paraules, que la gent no es mati.
- Crec que només amb això no n'hi ha prou.

- Caldrà afegir alguna cosa positiva; i no serà perquè l'absència de baralles no sigui una cosa positiva, i molt positiva. Vull dir que no sigui només absència de, sinó també presència de.
- Consultem un diccionari: "pública tranquil·litat i quietud, en contraposició a la guerra". Doncs no em serveix gaire, perquè si busco "tranquil·litat" em diu "assossec, pau, quietud". Vegem un altre diccionari: "situació en la qual no hi ha guerra". Vaja, poc hem arreglat. Espera, espera, una mica més avall diu: "estat o situació d'amistat i entesa entre els membres d'un grup".
- Això ja m'agrada més. Això ja és positiu.
- Seria una cosa així com "l'abundància de béns per a tothom, el progrés de la cultura, la sanitat, el benestar, la comunicació, l'alegria, la seguretat del futur, el respecte a la dignitat de les persones i dels pobles".
- M'agrada. O sigui, la pau com l'acumulació de totes les coses bones; la felicitat per a tothom.
- La pau no és només no matar, sinó fer viure; i viure de veritat. Procurar la pau és treballar perquè tothom pugui dir: "Això sí que és viure!".
- Ja ho veiem més clar.
- Pau és abundància de vida, no només absència de lluites.
- Hem progressat molt, moltíssim.

És clar que...

EDAT: a partir dels 9 anys.

PARAULES CLAU:

violència

no-violència

pau

responsabilitat individual

INTENCIÓ:

- Aprendre a discernir entre les accions que ens apropen a la pau i les que ens n'allunyen.
- Prendre consciència de la responsabilitat que té cada persona en el camí cap a la pau.

MATERIALS:

Fulls de paper, pega, sobres, frases retallades (annex).

DESCRIPCIÓ

Dividim la classe en petits grups als quals lliurem dos sobres, un amb les frases que comencen amb "És clar que..." i un altre amb les expressions que comencen amb "Però nosaltres podem...". Cada grup haurà d'aparellar cada frase d'un sobre amb la que li correspon de l'altre sobre i, després, col·locar-les juntes en un full.

PROPOSTA

Posem en comú la feina dels grups i reflexionem sobre les idees aparellades i sobre conceptes com la violència, la no-violència, la pau, la responsabilitat individual.

ANNEX

ÉS CLAR QUE...

- No podem eliminar els tancs, els fusells ni les metralletes.
- No podem evitar que als nens els regalin joguines bèl·liques.
- No podem prohibir que a les cases d'alguns amics hi hagi pistoles de joguina.
- No podem evitar que alguns pares tractin els seus fills amb violència.
- No podem eliminar tots els pals i pedres del camp.
- No podem evitar que alguns nens donin puntades de peu als companys per sota de la taula.
- No podem evitar que venguin videojocs violents.
- No podem evitar que molts nens visquin la guerra i estiguin a l'altre costat de la pau.

PERÒ NOSALTRES PODEM...

- No imitar la forma d'una pistola amb els dits.
- Llençar tots les joguines bèl·liques que ens hagin regalat.
- Dir als amics que no ens agrada jugar amb joguines bèl·liques.
- Denunciar els casos que coneguem de violència a la llar.
- Treure de casa totes les joguines de guerra.
- Jugar amb tots els nostres companys i no insultar-los ni pegar-los.
- Triar videojocs divertits i no violents.
- Rebutjar qualsevol tipus de violència.

Reporters gràfics

EDAT: a partir dels 9 anys.

PARAULES CLAU:

pau

violència

mitjans de comunicació

creativitat

INTENCIÓ:

- Observar la convivència en el nostre entorn.
- Adonar-nos que al nostre entorn proper tenim moltes experiències quotidianes de convivència pacífica.
- Comparar les imatges del nostre entorn amb les dels mitjans de comunicació.

MATERIALS:

Càmeres fotogràfiques i material per a muntar una petita exposició.

DESCRIPCIÓ

Podem introduir l'activitat explicant-los que la direcció del centre ens demana un reportatge sobre la vida quotidiana en l'entorn dels nostres lectors per a l'apartat de societat. Volen fer una reflexió sobre el nivell de convivència o de violència que hi ha en aquests barris i pobles. Estan pensant a agafar aquest reportatge per a fer una exposició gràfica com a element de promoció per al llançament del nou mitjà.

- Prèviament a l'activitat, fem una breu introducció a la fotografia/vídeo i a l'ús de les càmeres per a assegurar-nos que tots les saben utilitzar. (Si en teniu la possibilitat, és interessant que compteu amb la col·laboració d'alguna persona amb coneixements de fotografia per a poder donar indicacions als alumnes i garantir un nivell fotogràfic mínim.)
- Dividim el grup en petits grups de tres a cinc corresponsals. A cada grup li encarreguem la missió d'anar a fer un reportatge fotogràfic d'un espai quotidià: un grup fotografia el nostre centre, uns altres, el parc, el mercat, l'ambulatori, el casal d'avis, la família, etc., buscant imatges que els evoquin pau o violència. Aquestes poden ser des d'escenes de relació entre persones (d'afecte, de conversa pacífica, de discussions i baralles, de joc, etc.), de paisatge (ambient de trànsit intens i estressant, de natura relaxant, etc.), de símbols (estàtues, noms de carrers, cartells, anuncis, etc.) o del que trobin.
- A partir de les imatges recollides, cada grup n'ha d'escollir unes deu, les més representatives, i posar-hi un títol i un comentari. Amb totes les imatges escollides pels diversos grups de reporters, munteu una exposició per a la inauguració. Entre tots, decidiu quines fotografies/escenes agafeu i com muntareu el reportatge que el vostre director us ha demanat.

PROPOSTA

Com a valoració, conversem amb el grup per a reflexionar sobre la convivència en el nostre entorn (la presència de violència o de pau), sobre què la fa pacífica i quines actituds i situacions la fan violenta... Els podem llançar preguntes com:

- Heu trobat més imatges de pau o de violència? Us han sorprès? Quines més i quines menys?
- On trobeu imatges de pau? On, de violència? Quins factors podeu relacionar amb unes i amb altres? Quines conclusions en podeu treure?

Aquesta activitat forma part del Centre d'interès "Corresponsals de pau": [PDF](#)

A partir de la reflexió conjunta podem proposar a l'alumnat que porti a terme en la seva vida quotidiana aquelles coses que hàgim identificat com a fomentadores de pau i que evitin les que generen violència.

Pauparazzi

EDAT: a partir dels 9 anys.

PARAULES CLAU:

mitjans de comunicació

violència

pau

INTENCIÓ:

- Observar que els mitjans de comunicació ofereixen molts més referents de cultura de violència que de cultura de pau.
- Imaginar com invertir aquest fet.

MATERIALS:

Dos fils tan llargs com l'espai on vulguem fer l'activitat, dels quals penjarem les fotografies.

DESCRIPCIÓ

- Convideu els participants a recopilar, durant una setmana, fotografies de cultura de violència i de cultura de pau extretes de mitjans de comunicació.
- Pengeu aquestes fotos en dos fils (un, amb les imatges de cultura de pau i l'altre, amb les imatges de cultura de violència) que travessin la sala, com si s'estiguessin assecant en un laboratori de fotografia (si voleu ambientar encara més la sala, podeu aconseguir una llum vermella enganxant separadors vermells translúcids al voltant de les bombetes).

PROPOSTA

En acabat, reflexionem en grup al voltant de:

- Quantes fotografies heu trobat de cada grup (cultura de pau/cultura de violència)?
- Prenent les fotos de cultura de la violència, com les podríem invertir i representar la cultura de pau en cada cas específic?
- Quin tipus de fotos de cultura de pau podrien aparèixer en cada secció d'un diari?

Aquesta activitat forma part del Centre d'interès "**Corresponsals de pau**" [PDF](#)

El projecte de fotoperiodisme **Peace Counts** [LINK](#) es dedica a fotografiar persones i grups de persones que s'esforcen per a construir la pau, i després en fan exposicions.

Noticiari setmanal

EDAT: a partir dels 9 anys.

PARAULES CLAU:

mitjans de comunicació

anàlisi

síntesi

pensament crític

escolta

convivència

INTENCIÓ:

- Potenciar la capacitat d'escoltar diferents opinions sobre un mateix tema.
- Iniciar la capacitat d'anàlisi, de síntesi i de crítica de la realitat i dels seus esdeveniments..

MATERIALS:

Notícies que l'alumnat portarà de casa, Diaris recents cada setmana (per a qui no hagi pogut dur la notícia de casa).
Un panell o una cartolina gran on penjarem les notícies escollides.

DESCRIPCIÓ

La finalitat és seleccionar una notícia per setmana sobre temes d'actualitat a escala nacional i internacional i reflexionar sobre els esdeveniments més significatius. Sempre recollim les reflexions i coneixements que porten els infants i des d'allà ens alimentem en conjunt.

A la fi, realitzem un cartell que exposarem a la classe amb l'objectiu de comunicar i de motivar el plaer per la lectura.

PROPOSTA

En acabar, analitzem en grup el grau en què aquesta activitat ha contribuït a fer que els nens i les nenes siguin més conscients de la realitat que els envolta i si ha ajudat a estimular el sentit crític per mitjà de l'anàlisi del caràcter de la notícia i de la seva aportació a la convivència.

La intenció d'aquesta activitat és que sigui realitzada regularment, un cop per setmana, i que s'allargui un cert temps per tal d'instaurar en l'alumnat l'hàbit de reflexionar sobre els temes d'actualitat. Al final de l'activitat haurem aconseguit crear un document que recollirà totes les notícies treballades al llarg de les setmanes.

Posar-nos en el lloc de l'altre/a

EDAT: a partir dels 9 o 10 anys.

PARAULES CLAU:

emigració

diferència

discriminació

empatia

integració

majories

minories

INTENCIÓ:

- Generar consciència sobre el fenomen migratori.
- Empatitzar amb les persones que es veuen obligades a marxar del seu país de naixement.

MATERIALS:

Fotocòpies de les fotografies que presentem.

DESCRIPCIÓ

- Cadascun dels participants llegeix els articles de forma individual i recull en el seu paper les respostes a cadascuna de les preguntes que us plantejem a continuació:
 - Quina és la causa que impulsa les persones de les imatges a sortir del seu país per a viatjar i viure en un altre? Com creieu que se sent una persona que emigra?
 - Heu imaginat que en el futur vosaltres podeu ser emigrants? Què us agradaria trobar al lloc on anéssiu i què hi trobaríeu a faltar?
 - Considereu que caldria combatre la idea negativa que existeix sobre la immigració?
 - Per què creieu que els col·lectius majoritaris desenvolupen conductes de protecció davant les minories?
- Dividim el grup en subgrups de cinc o sis persones, on cada participant comparteix amb la resta les seves respostes per tal d'elaborar una resposta conjunta que més tard aportaran a la resta de la classe en la posada en comú final.
- Cada subgrup tria les tres paraules que més els han impactat dels textos i que compartiran després amb tot el grup.

PROPOSTA

Reunim tot el grup i els convidem a debatre i a reflexionar sobre la tasca realitzada prèviament en petits grups: les respostes a les preguntes treballades individualment i en petit grup i les paraules que més han impactat de cada text.

ANNEX

EL PASSAT I EL PRESENT

Un veler atrotinat ha arribat a la costa amb 106 immigrants irregulars a bord. Els sensepapers detinguts, entre els quals hi havia deu dones i una nena de quatre anys, es trobaven en condicions lamentables: famèlics, bruts i amb les robes fetes miques. El celler del vaixell, que només mesura 19 metres d'eslora, semblava un vomitori i desprenia una pudor insuportable.

EMIGRANTS ESPANYOLS A SUÏSSA EL 1972

En gairebé tot el país es registra un rebuig de l'immigrant, majoritàriament d'origen espanyol, tot i que els suïssos admetin que són imprescindibles. La segregació es nota en tots els ambients. La desigualtat legal és manifesta, fins i tot davant els tribunals. Però a aquest rebuig social, se n'uneix un altre de caràcter laboral. Molts obrers suïssos pensen que els immigrants espanyols els treuen el pa.

SALVAMENT MARÍTIM BUSCA UNA PASTERA AMB SET IMMIGRANTS A BORD A LA ZONA DE MELILLA

Salvament Marítim ha activat un dispositiu de recerca, en coordinació amb autoritats marroquines i algerianes, per a intentar localitzar una pastera amb set immigrants a bord, que hauria sortir de la ciutat marroquina de Nador rumb a les costes espanyoles.

Podeu consultar: [LINK](#)

LA FALTA D'OCUPACIÓ ELEVA L'EMIGRACIÓ DE JOVES UN 41% DES DEL 2008

Des que va començar la crisi el 2008 ha crescut un 41% el nombre de joves espanyols que han emigrat a l'estranger, en la majoria dels casos empesos per la manca de perspectives laborals.

Vegeu-ne més a: [LINK](#)

Catalunya immigrada

EDAT: a partir dels 9 o 10 anys.

PARAULES CLAU:

autoconeixement

emigració

empatia

majories

minories

discriminació

inclusió

INTENCIÓ:

- Reconèixer els propis orígens i prendre consciència que Catalunya és un país des d'on moltes persones van emigrar al llarg del segle XX.
- Observar els processos migratoris com a fenòmens positius i enriquidors i que no són nous.
- Generar empatia cap a les persones refugiades, immigrades o cap als membres de minories.

DESCRIPCIÓ

De manera individual, cada participant investiga l'origen dels seus pares, avis i besavis, així com dels seus oncles, cosins i germans. Anota la informació en un quadre (annex) on ha d'indicar el grau de parentesc i el lloc de naixement i de residència actual.

En grup, cada alumne indica en un mapa del món i en un altre de la península Ibèrica els llocs de naixement i de residència dels seus familiars i de si mateix. Diferenciarem expressament les dades de naixement i de residència amb agulles de diferent color.

PROPOSTA

Motivem el diàleg entre els membres del grup classe per a interpretar la representació d'orígens i moviments en els mapes. Podem guiar el diàleg amb preguntes com:

- Per què va haver-hi membres de les vostres famílies que van abandonar el seu lloc de naixement? Qui formaria ara el grup, si els vostres avantpassats no haguessin emigrat a Catalunya?
- Què penseu sobre el fet que s'estableixin barreres per a detenir la necessitat d'algunes persones de refer la seva vida en un altre lloc?
- Si alguna vegada heu pensat marxar a l'estranger, com us agradaria que us acollissin?

Si l'educador/a ho considera oportú, pot motivar l'extracció d'informació sobre les nostres diverses arrels amb l'objectiu de revitalitzar la memòria històrica de la comunitat.

Podem ampliar aquesta activitat amb una anàlisi històrica de les causes dels moviments migratoris a Catalunya durant el segle XX o repassant els continus moviments migratoris que s'han produït en la història de la humanitat des de la prehistòria.

MATERIALS:

Mapamundi i mapa de la península Ibèrica.

Agulles de diferents colors. Bolígrafs.

Fotocòpies de l'annex segons el número de participants.

ANNEX

Catalunya immigrada

Parentesc	Lloc de naixement	Lloc de residència actual	Observacions

Comentaris

Els emigrants clandestinos

EDAT: a partir dels 9 anys.

PARAULES CLAU:

emigració

immigració il·legal

exclusió social

marginació

acollida

integració

empatia

INTENCIÓ:

- Vivenciar les dificultats de les persones immigrades il·legalment que lluiten per a arreglar els seus papers i trobar feina.
- Empatitzar i solidaritzar-nos amb les persones immigrades.
- Valorar les causes de la immigració.
- Valorar les conseqüències del fenomen social de la immigració il·legal.
- Imaginar possibles solucions als problemes derivats de la immigració il·legal.

DESCRIPCIÓ

Escoltem la cançó *Clandestino* de Manu Chao.

- Establím una conversa sobre què ens sembla la cançó:
 - Us agrada la música? Quins instruments i ritmes hi identifiqueu?
 - Què us crida l'atenció del que explica la cançó?
 - Què penseu que vol dir Manu Chao amb aquesta cançó? Ho compartiu?
 - Què penseu dels immigrants?

És important avaluar la percepció inicial que els infants tenen de la immigració.

- Proposem als alumnes que, mitjançant un joc, s'intentin posar a la pell del *Clandestino*. Duem a terme el joc Els immigrants clandestinos (annex).

PROPOSTA

Al final del joc compartim impressions i debatem sobre el problema de la immigració:

- Com us heu sentit els immigrants? Els empresaris? La policia? El funcionari municipal? El delegat del govern? El director de l'escola? L'agent immobiliari?
- Què ha anotat l'observador?

És important dedicar temps a expressar les emocions, idees i sentiments que els han provocat les situacions que han viscut durant el joc, així com identificar, analitzar i valorar què és allò que els ha fet sentir d'aquella manera. Podreu enllaçar moltes d'aquestes reflexions amb l'explicació de la problemàtica que viuen diàriament els immigrants il·legals a casa nostra:

- Què penseu de la situació en què es troben els immigrants il·legals?
- Quins motius creieu que fan decidir una persona a emigrar del seu país? I a escollir el nostre com a país d'acollida? De quina manera influeix el fenomen de la immigració en la nostra societat? I en la nostra cultura? I en la nostra economia?
- Com penseu que s'hauria de fer l'acollida i la integració de les persones immigrades a casa nostra? Quines coses proposaríeu fer?

MATERIALS:

- Aparell reproductor de música i cançó **Clandestino** de **Manu Chao**:

[LINK](#)

- Colors, bolígrafs
- Cartells que identifiquin cada institució (ajuntament, immobiliària, empresa Florsa, empresa Naviliera SL, delegació del govern, escola, policia)
- Fotocòpies de les fitxes (per tal de facilitar als alumnes la tramitació de papers durant el joc prepareu prèviament els models de fitxes: certificats d'empadronament, fitxa de contracte de lloguer, fitxa de contracte laboral, fitxa de matriculació escolar i fitxa de passaport)
- Bitllets de 50 € i 100 € simulats
- Fulls blancs.

Al document La música com a instrument d'educació per a la pau trobareu un breu marc teòric i la lletra de la cançó *Clandestino* de Manu Chao: [PDF](#)

Per a més informació podeu consultar:

- S.O.S. Racisme: [LINK](#)
- Edualter (web de recursos i materials d'educació alternativa): [LINK](#)
- Andalucía Acoge: [LINK](#)

ANNEX:

JOC

ELS IMMIGRANTS CLANDESTINOS

Prèviament a començar el joc decidim vuit persones, que es distribuïran per la sala simulant les institucions involucrades en l'obtenció dels papers: l'ajuntament, la immobiliària, les dues empreses, l'administració central (delegació del govern), l'escola i la policia (dos agents). Cada una tindrà un cartell que la identifiqui.

És interessant que també hi hagi algun observador que anoti el més rellevant. El director d'escola també pot fer el rol d'observador.

La resta del grup s'organitza en petits grups de tres a cinc persones. Cada subgrup serà una família immigrant i els seus membres han de decidir el país de procedència, qui farà de pares i qui farà de fills (menors de 15 anys). És interessant que hi hagi diversos països de procedència: un 25% de les famílies escolliran països latinoamericans, un altre 25% triaran països magrebins, un 20% escolliran països de l'est, un 15%, subsaharians i el 15% restant, asiàtics. Cada persona immigrada té un passaport. L'objectiu de les famílies immigrades és aconseguir habitatge (un contracte de lloguer), feina (com a mínim un contracte laboral) i escolaritzar els fills. No coneixen els procediments legals i s'han d'espavilar sense ajuda.

Material: fitxes per al passaport. Cada immigrant ha d'escriure al passaport el seu nom, edat, color de pell i d'ulls, alçada, país d'origen, sexe i llengua materna.

El joc acabarà, en funció del temps, quan almenys alguna família hagi aconseguit els tres objectius amb tots els papers en regla.

Ajuntament: Dona el certificat d'empadronament a qui té habitatge reconegut. Una família ha de presentar els passaports i un contracte de lloguer per tal d'empadronar els seus membres directament i sense preguntar res més.

Si la família ho demana, l'ajuntament li donarà informació dels papers que necessita: amb un contracte de treball poden aconseguir un contracte de lloguer, i en llogar un habitatge es poden empadronar. En qualsevol moment tenen dret a servei sanitari gratuït i, una vegada empadronats, els nens i les nenes tenen dret a escolarització.

Material: fitxa de certificats d'empadronament. El funcionari municipal els emplena amb els noms dels empadronats, l'adreça i una firma seva (simula el tampó de l'ajuntament).

Immobiliària: Aconsegueix pis per 600 €/mes a qui té els papers en regla (contracte laboral). Per als qui no tenen papers els pot rellogar per vies "estranyes" pisos o habitacions amb contracte a nom d'altres persones a un cost de 1.200 €/mes.

Material: fitxa de contracte de lloguer que l'agent immobiliari omplirà amb l'adreça de l'habitatge contractat, la seva signatura i la del membre de la família que la representi.

Empresa Florsa: Es dedica a distribuir dibuixos de flors arreu del món. És una gran empresa, amb molts treballadors, que pot assumir fins a un 50 % dels immigrants en joc. També accepta menors com a treballadors. Té tendència a preferir els treballadors il·legals, li surten més rendibles: als que tenen papers els paga 100 € per flor pintada, als il·legals els paga 50 € per unitat. Els dibuixos de flors passen un control de qualitat: totes són diferents i han de tenir com a mínim dos colors; l'empresari decideix si n'hi ha que no tenen un nivell de qualitat mínim i cal repetir-les.

Material: papers i colors com a matèries primeres, bitllets de 50 € i de 100 €.

Empresa Naviliera, SL: És una empresa mitjana que produeix vaixells de paper. Com a màxim pot acceptar un 20% dels immigrants adults en joc. Té interès a contractar legalment els seus treballadors i presenta els papers de cada nou treballador a la delegació del govern. A tots els treballadors els paga 100 € per vaixell. No accepta menors. Té preferència pels treballadors sud-americans (és més fàcil d'entendre-s'hi), després els de l'Europa de l'est, els subsaharians i, només quan no en troba cap altre, contrata magrebins.

Material: papers com a matèries primeres, bitllets de 50 € i de 100 €, fitxa de contracte laboral. Per a tramitar un contracte a la delegació del govern cal posar el nom de l'empresa, el del treballador, la feina que hi fa i la signatura de l'empresari.

Delegació del govern: És responsable de decidir, de totes les peticions de contracte de treballadors estrangers fetes per empresaris d'aquí, quines són acceptades i quines no. Ho decideix a l'atzar: quan l'empresari li fa la demanda, l'obliga a jugar al "joc dels escuradents". Si l'empresari guanya li concedeix la petició; si no, la hi denega i estripa davant seu els papers del contracte. El "joc dels escuradents" consisteix a demanar a l'empresari que esculli un bastonet entre els tres que té amagats a la mà el delegat del govern, de mides diferents, i dels quals l'empresari només veu la punta. Les tres puntes estan a la mateixa alçada: si l'empresari treu el bastonet més llarg, perd; si en treu un dels altres dos, guanya.

Material: 3 bastonets (escuradents, llapis o qualsevol altre objecte que pugui fer la funció).

Escola: Només pot matricular aquells nens i nenes que disposin del certificat d'empadronament.

Material: fitxa per a la formalització de les matrícules. S'hi ha de posar el nom de l'alumne, l'edat i el curs, el nom de l'escola i la seva signatura (com a segell del centre).

Policia: Hi ha dos policies que cada 2-5 minuts (en funció del nombre de participants, el dinamitzador ho decideix), fan una batuda policial. En cridar l'expressió "batuda policial!" tots els immigrants han de córrer per tota la sala. Els 3-5 primers immigrants atrapats pels policies (seguint les normes del joc "tocar i parar") seran reclosos en un centre d'internament fins que acabi el joc. Aquest centre es representarà col·locant els immigrants atrapats de cara a la paret en un racó de la sala. Els policies són responsables que no s'escapin del centre en cap moment. Només els immigrants que tinguin tots els papers podran lliurar-se de les batudes policials.

El conflicte

En aquest últim bloc abordem el conflicte com a element transversal als tres apartats anteriors i com una oportunitat de creixement personal i grupal. És per això que, en lloc de donar-li la connotació negativa que *a priori* té implícita i que ens porta a evitar-lo, proposem que totes les situacions de discordança que apareguin a l'aula siguin acollides i vistes com a elements positius que ens permeten el desenvolupament d'habilitats i de capacitats necessàries en el dia a dia i en la relació amb la resta de persones.

Els continguts a treballar en les activitats proposades són la detecció del conflicte i de tots els elements implicats en ell (les diferents parts enfrontades, les actituds davant del conflicte, les posicions i els interessos que hi ha en joc, els tipus de relacions establertes, les conseqüències derivades de les actituds i del mateix conflicte, les possibles solucions al problema, la satisfacció amb la solució presa); diferents habilitats per a la regulació i la gestió positiva de conflictes, com són l'argumentació, la no-violència, l'escolta activa, el respecte per les opinions alienes, el diàleg constructiu, l'expressió d'emocions i de sentiments, la formulació de peticions; el posicionament envers un tema, els valors, la presa de decisions; la millora de l'ambient on ens movem i de l'entorn on vivim; la creació d'un espai per a la gestió dels conflictes a l'aula.

51 / EL CONFLICTE

EDUCACIÓ INFANTIL

Kamishibai

EDAT: a partir dels 3 anys.

PARAULES CLAU:

- creativitat
- diferència
- diversitat
- inclusió
- acceptació
- autoestima
- cooperació
- treball col·laboratiu
- resolució de conflictes
- amistat
- cura del medi ambient

INTENCIÓ:

- Reflexionar sobre la importància de resoldre els conflictes dialogant.
- Aprendre la importància de l'amistat i de respectar les altres persones, encara que siguin o pensin diferent.
- Reflexionar sobre la importància de tenir cura del medi ambient.

MATERIALS:

Bastonets de gelat.
Cartolines. Cinta de cel·lo.
Recursos kamishibai [LINK](#)

DESCRIPCIÓ

Kamishibai és una paraula japonesa que significa teatre de paper i és una forma molt popular, des de fa diversos segles, d'explicar contes al Japó. Les seves característiques i la forma de presentar-lo ajuden a aconseguir una concentració al voltant del conte. Mitjançant unes làmines il·lustrades la persona que narra va explicant i mostrant els dibuixos segons va succeint la història. Aquí proposem dues històries diferents, que tracten valors com l'amistat, la col·laboració, la participació, la resolució de conflictes amb el diàleg, la cura del medi ambient, el respecte a la diferència i la interculturalitat com quelcom enriquidor.

- Explicuem un dels contes proposats (o qualsevol altre que presenti un conflicte) usant el kamishibai. També podem usar cares dels personatges per a enriquir-lo. En el cas d'educació primària, la persona que narra pot ser un/a alumne/a. Els contes proposats són:

- Per molts anys, amiga llebre!: avui és l'aniversari de la llebre. Alguns animals del bosc estan encantats d'assistir a la seva festa, però la llebre no els convida per una raó o altra.

- Un pont o un arbre?: La Yesenia i el Diego tenen idees diferents sobre el futur del bosc. Construir un pont que l'uneixi a la ciutat o respectar el bosc? El Lorito i el Cafè intermediaran perquè tots dos puguin conversar sense enfadar-se.

- Reflexionem amb l'alumnat sobre el que ha passat en el conte.
- Després cada nen/a triarà un personatge, el dibuixarà sobre una cartolina i, a partir del dibuix, crearà una titella enganxant un palet de gelat a la cartolina. És recomanable donar la imatge llesta per a pintar.
- Representarem de nou el conte, de manera interactiva. Demanem que un voluntari per a cada personatge s'apropi al kamishibai amb la seva titella. Comencem la narració del conte i cada vegada que anomenem un personatge l'infant que el té fa que la seva titella representi l'acció dins del teatre.

PROPOSTA

Després d'haver explicat el conte per primera vegada, obrim un debat per a reflexionar sobre el que ha succeït, sobre les actituds dels diferents personatges, les relacions entre ells, els conflictes interpersonals, els problemes mediambientals plantejats, les conseqüències derivades de les actituds i dels problemes, les solucions aportades, altres possibles solucions, el grau de satisfacció dels diferents personatges respecte a la solució final i respecte a les altres solucions plantejades...

52 / EL CONFLICTE

CICLE INICIAL

Els nostres conflictes diaris

EDAT: a partir dels 6 anys.

PARAULES CLAU:

escolta

diàleg

comunicació no-violenta

gestió de conflictes

INTENCIÓ:

- Descobrir les nostres pròpies actituds davant dels conflictes.
- Afavorir el diàleg i l'escolta com a eines en la resolució dels conflictes.

MATERIALS:

Plantilla "A la tele veiem... /A l'escola veiem..." (annex).

DESCRIPCIÓ

En un primer moment demanem al grup que reflexioni i realitzi una llista de com es resolen habitualment els conflictes i els problemes que veuen en els dibuixos animats de la televisió (podem ajudar-los aportant imatges gravades anteriorment o treballar amb alguns videojocs si ens sembla oportú).

A continuació demanem que elaborin una llista paral·lela amb alguns dels conflictes més recents que hagin aparegut a classe. Els podem recollir en un paper d'embalar i penjar-ne el resultat a la pissarra. Avaluarem conjuntament si es repeteix alguna constant en els diferents casos i intentarem buscar alternatives creatives a les conductes violentes.

PROPOSTA

Els convidem a reflexionar sobre el fet que, quan ens enfadem, tal com succeeix entre els estats o entre els grups armats en un conflicte intern, sovint recorrem a la violència per a solucionar els problemes. La primera afectada en aquests casos sempre és la comunicació (cridem, insultem, no escoltem).

Podem orientar l'avaluació mitjançant preguntes com:

- Què sentim quan ens enfadem amb un company o companya?
- Què fem per a resoldre aquesta situació?
- Se us acudeixen altres formes de resoldre els nostres conflictes? Què guanyariem amb això?

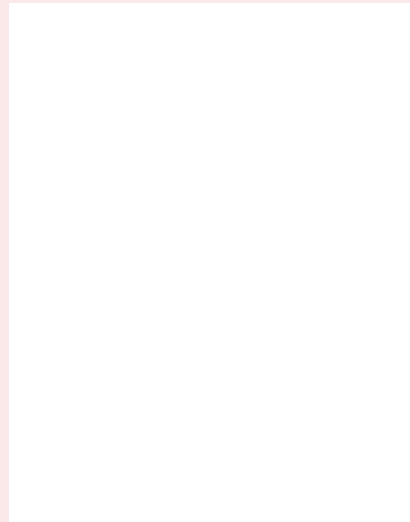
A partir de les reflexions que sorgeixin, podem proposar la creació del racó per a resoldre els conflictes. Diem que ens van donar dues orelles i una boca per a escoltar el doble del que parlem. Com a resposta a aquesta premissa crearem entre tots una boca ben gran i una orella encara més grossa, que situarem en un racó de l'aula. Proposarem als alumnes que acudeixin a aquest racó quan hagin de resoldre -mitjançant el diàleg i prenent la boca o l'orella en funció de si els toca parlar o escoltar- els conflictes que sorgeixin diàriament a l'aula i al centre.

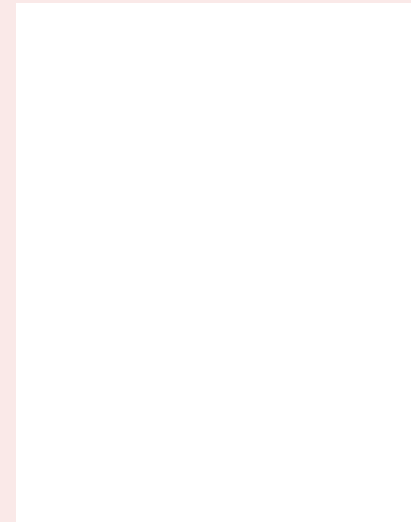
ANNEX

A la tele veiem...

A l'escola veiem...

53 / EL CONFLICTE

CICLE INICIAL

Recuperem la calma

EDAT: a partir dels 6 anys.

PARAULES CLAU:

gestió de la ira

no-violència

resolució de conflictes

INTENCIÓ:

- Identificar la necessitat de recuperar la calma com un pas en el procés de resolució de conflictes.
- Conèixer algunes de les possibles maneres de recuperar la calma.

DESCRIPCIÓ

- Fem una pluja d'idees sobre quines coses (accions, gestos, comportaments...) ens ajuden a calmar-nos quan estem enfadats.
- Els infants han d'escollir alguna de les coses que hagin sortit a la pluja d'idees i que sigui viable: fer un crit que duri més de deu segons, córrer durant dos minuts, respirar profundament durant un minut, picar contra un coixí durant un minut, fer un dibuix del que em passa, etc.
- Cadascú fa allò que ha escollit i, en acabar, valora com està.

PROPOSTA

Reflexionem en grup sobre:

- Com et sents després de l'exercici?
- Com et sents quan estàs enfadat?
- Penses que et pot servir fer alguna d'aquestes coses per a calmar l'enrabiada?

És important valorar els avantatges i els inconvenients –sobretot la viabilitat– de cadascuna de les maneres que han provat (no podem cridar en qualsevol lloc, no hi ha espai per a córrer a tot arreu, etc.). Decidim com a grup quines de les opcions plantejades permetrem i utilitzarem a partir d'ara quan sorgeixi un conflicte a l'aula.

Cal que els infants s'adonin de la importància de no dialogar des de l'enrabiada, però també que, un cop calmats, no poden deixar córrer el conflicte perquè cal solucionar-lo, si no, reapareixerà més endavant (si realment n'hi ha). Recuperar la calma ens permet estar en condicions d'afrontar la situació difícil de forma pausada i no-violenta. En qualsevol lloc on ens trobem, quan estiguem enrabiats amb algú, abans de voler-hi parlar ens haurem d'assegurar que estem prou calmats.

54 / EL CONFLICTE

CICLE INICIAL

Explica'm un conte

EDAT: a partir dels 6 anys.

PARAULES CLAU:

escolta mútua

diàleg

resolució de conflictes

INTENCIÓ:

- Descobrir les nostres percepcions de l'altre davant dels conflictes.
- Afavorir el diàleg i l'escolta com a eines per a la resolució de conflictes.

MATERIALS:

Paper i llapis de colors per a escriure i dibuixar.

DESCRIPCIÓ

Proposem al grup treballar sobre un conte popular conegut per tots i totes: La Caputxeta Vermella. Com a punt de partida, una persona voluntària (o entre unes quantes, per fragments) explicarà el conte tal com el coneixem. Tot seguit comentarem el que ha passat d'acord amb algunes de les preguntes que plantejem a continuació.

PROPOSTA

Una de les millors maneres d'avaluar les nostres actituds i respostes als conflictes és a través de l'anàlisi dels contes clàssics. Per a això, podem formular preguntes com:

- Qui és el bo del conte? I el dolent?
- Trobeu aquesta divisió en altres àmbits de la vostra vida? Potser a través del que veieu a la televisió?
- Per què creieu que els diferents personatges actuen d'aquesta manera?
- Què creieu que ens explicaria el llop si li preguntéssim per la seva versió del que ha passat? Serieu capaços de tornar a explicar el conte des del punt de vista del llop?
- Com resol el llenyataire el conflicte? Us sembla una bona opció? De quina altra manera podria haver-lo resolt?

Un cop finalitzada l'avaluació demanem al grup que inventi un final alternatiu a la història de La Caputxeta Vermella i que el dibuixi.

55 / EL CONFLICTE

CICLE INICIAL

La bústia dels conflictes

EDAT: a partir dels 6 anys.

PARAULES CLAU:

reflexió personal

diàleg

escolta mútua

resolució de conflictes

INTENCIÓ:

- Afavorir un espai de reflexió personal.
- Fomentar el diàleg, l'escolta mútua i el respecte entre iguals.
- Socialitzar tècniques de regulació de conflictes.

MATERIALS:

Caixa amb una ranura a la part superior decorada al gust del grup i que sigui ben visible.

DESCRIPCIÓ

Partim d'una caixa amb una ranura que representa una urna electoral i que situarem en un lloc visible de l'aula perquè els nens hi dipositin les cartes amb els conflictes que tenen cada dia. Aquests conflictes són escrits pel mestre o la mestra i seleccionats amb la participació dels infants. Un cop per setmana un/a alumne/a treu una carta a l'atzar i el docent promou un debat sobre el conflicte explicat.

Al mateix temps, comentarem els temes rellevants i polèmics amb els pares i les mares en les reunions que fem amb ells, amb la finalitat de posar en comú criteris d'educació en valors a la família i a l'escola.

PROPOSTA

Avaluarem el grau en què els debats a partir dels conflictes han contribuït a crear una manera reflexionada de reaccionar davant d'ells. També caldrà valorar si els pares han pogut compartir les reflexions dels infants i si això ha servit de diàleg entre les famílies i el professorat.

Els conflictes també poden ser tractats en el moment en què es presentin, segons la urgència o la gravetat d'aquests.

56 / EL CONFLICTE

CICLE INICIAL

Fem teatre

EDAT: a partir dels 6 anys.

PARAULES CLAU:

empatia

assertivitat

comunicació

cooperació

gestió de conflictes

INTENCIÓ:

- Potenciar les habilitats comunicatives.
- Promoure el treball cooperatiu.

MATERIALS:

Fitxes de simulació de situacions de conflicte (annex).

DESCRIPCIÓ

Els alumnes es reparteixen en diversos grups per a treballar una simulació de situacions conflictives. A cada grup li donem una targeta amb una situació que pugui ser quotidiana (una baralla, un conflicte durant l'esbarjo, etc.). Repartim els papers dels diferents personatges i els alumnes prepararan una petita dramatització per a representar davant de tota la classe.

PROPOSTA

Després de la representació de cada conflicte obrim un torn de debat i una reflexió en grup on comentarem el que ha succeït i en traurem conclusions a partir de preguntes guia com:

- Si us trobéssiu en aquesta situació, actuaríeu de la mateixa manera que heu vist? Per què?
- En cas que no, què faríeu diferent?
- Quines conseqüències té actuar com ho han fet els vostres companys?
- Creieu que actuant de les altres maneres que heu proposat els resultats serien diferents? En què serien diferents?
- Quina us sembla l'actitud més adequada en una situació com aquesta? Per què?

ANNEX

SITUACIÓ 1:

Com cada dia, arriba l'hora més esperada a l'escola: l'hora de pati. Has sortit a jugar i veus una baralla entre dos nens de la teva classe: el Pep i el Toni.

No saps molt bé per quin motiu s'estan barallant, però la cosa s'està embolicant: no se sap quin dels dos ho ha fet, però han acabat trencant un vidre de l'escola.

A tu et cau molt bé el Toni. T'ha convidat a la seva festa d'aniversari i sou amics des de fa temps. Així que penses que segur que ha estat "culpa" del Pep.

La mestra, que no ha pogut arribar a temps de separar-los, intenta endevinar com ha començat la baralla. Però cadascú té una opinió diferent: uns companys diuen que ha començat el Pep,

altres, que ha estat el Toni... Resultat: decideix castigar-los, tant un com l'altre, sense poder sortir a l'hora de pati durant una setmana i els demana que "facin les paus".

PERSONATGES: Toni, Pep, professora, altres alumnes.

REFLEXIÓ: Creieu que és una bona manera de solucionar el conflicte? Com el resoldríeu vosaltres?

SITUACIÓ 2:

El Marc, l'Àlex, la Queta, el Joaquim i l'Eva són companys de classe i els encanta el futbol.

Un dia, l'Àlex, que és un seguidor incondicional del Barça, regala unes entrades als seus amics per a anar a veure un partit de futbol al Camp Nou. Imaginau-vos-ho! Amb el que li ha costat aconseguir-les... És un Barça-Madrid. A l'Àlex, al Marc i a la Queta els agrada molt el Barça, però el Joaquim i l'Eva són del Madrid. Us trobeu al camp a meitat de partit. El pare de l'Àlex també hi ha anat. Un dels equips va guanyant... i sorgeix algun desacord... Per sort, hi ha el pare de l'Àlex, que exerceix de mediador.

PERSONATGES: Àlex, el seu pare, Marc, Queta, Joaquim i Eva.

REFLEXIÓ: el context de l'activitat (un camp de futbol) pot servir de base per a tractar el tema de la violència a l'esport.

SITUACIÓ 3:

El Juli i l'Enric són germans. El Juli, el petit, agafa sovint les joguines preferides de l'Enric per a jugar. Encara que, de vegades, s'oblida de demanar-li permís. Avui mateix, mentre l'Enric estava llegint, el Juli ha entrat a l'habitació i ha agafat una de les seves joguines preferides i li ha tancat la porta als nassos.

PERSONATGES: Juli i Enric.

REFLEXIÓ: aquesta situació ens permet tractar la qüestió de l'empatia com una possible solució per a entendre els conflictes.

SITUACIÓ 4:

Vius en un pis amb la teva família. El teu barri no és molt tranquil. Tens uns veïns una mica escandalosos: el Josep sempre que pot posa la música al màxim, sense importar-li si estàs fent els deures o si estàs cansat i vols dormir. Sovint els teus pares han de trucar a la seva porta perquè abaixi el volum de la música. Ahir mateix, cap a les dotze de la nit, se li va acudir posar la música a tot drap! I tu, sense poder dormir. Si el tinguessis davant... no saps què faries...

Doncs, avui precisament, en sortir de casa, te l'has trobat a l'ascensor.

PERSONATGES: protagonista i Josep.

REFLEXIÓ: aquesta simulació permet tractar una situació bastant corrent i usual i ens permet veure com es podria resoldre de manera no conflictiva una situació molesta per a una persona. Preguntes guia: Com reaccions tu? Fas veure que no ha passat res? Li dius quatre coses a la cara?

57 / EL CONFLICTE

CICLE MITJÀ

CICLE SUPERIOR

El passadís de la consciència

EDAT: a partir dels 8 anys.

PARAULES CLAU:

dilema

decisió

empatia

escolta

cooperació

INTENCIÓ:

- Explorar opcions davant d'un dilema.
- Imaginar arguments davant d'un tema.

DESCRIPCIÓ

- Posem atenció en un dilema que hagi sortit del grup.
- Dividim el grup en dos i els col·loquem en dues files, una enfront de l'altra, formant un passadís. Els d'una banda expressaran arguments a favor d'una opció i els de l'altra, els aportaran a favor de l'opció contrària.
- Una persona particularment afectada pel dilema queda fora del passadís.
- Aquesta persona entra al passadís i se situa consecutivament davant d'un i altre company, un de cada banda, escoltant atentament els arguments que aquests li ofereixen.
- Un cop la persona hagi passat al llarg de tot el passadís reflexiona fins a prendre una decisió.

PROPOSTA

El grup valora l'experiència a partir de diferents qüestions:

- Com se sent en acabar la persona que ha creuat el passadís? Els arguments recollits l'han ajudat a prendre una determinació?
- Han sortit arguments diversos? Per a les persones del passadís, ha estat fàcil elaborar-los?
- Ens ha servit buscar una estratègia que ens ajudi a pensar per a decidir amb consciència?

Els dos grups es formen a l'atzar, de manera que pot ser que a algú li toqui expressar un argument contrari a la seva opinió; aquesta és una bona oportunitat per a posar-se en la pell de qui pensa diferent. Si ho considereu oportú podeu fer dues passades i llavors, a la segona, podeu deixar escollir en quina fila es vol posar cadascú.

Podeu veure una explicació de la dinàmica en el vídeo: [LINK](#)

Aquesta activitat és un bon recurs per a utilitzar de forma habitual en situacions de dilema.

58 / EL CONFLICTE

CICLE MITJÀ

CICLE SUPERIOR

Joc de rols

EDAT: a partir dels 8 anys.

PARAULES CLAU:

coneixement mutu

empatia

autoconfiança

cooperació

cohesió grupal

INTENCIÓ:

- Ser capaços de percebre i entendre emocions.
- Comprendre i millorar accions projectades.
- Augmentar el control personal sobre situacions.
- Incrementar la confiança personal.
- Desenvolupar la cohesió de grup.

MATERIALS:

Com menys, millor, per a evitar caure en la teatralització.

DESCRIPCIÓ

- Expliquem una situació conflictiva, descrivint en detall l'acció, l'escenari, les circumstàncies conflictives de partida, etc.
- Enumerem i expliquem els diferents rols implicats. Basant-nos en la situació de conflicte presentada, seleccionem els nens i les nenes que representaran els rols dels protagonistes de la situació i assignem a cadascú un personatge. A part dels actors, també hem de triar uns alumnes que faran d'observadors.
- Demanem que els actors i les actrius iniciïn la seva representació del conflicte. L'actuació és jugada en temps real i els rols contenen unes consignes bàsiques a partir de les quals deixem via lliure al que vagin sentint els protagonistes; probablement les seves interaccions seran influenciades pels seus referents i experiències personals. Si es bloquegen els podem ajudar utilitzant preguntes clau. És fonamental el paper dels observadors externs, que hauran d'anotar el que vegin per a, després, posar-ho en comú.
- Aturem l'actuació en el punt àlgid del conflicte. Demanem suggeriments a la resta del grup sobre què podrien fer a continuació i fem que les seves idees s'incorporin al joc de rols per a acabar la interpretació.

PROPOSTA

Un cop s'hagi acabat el joc de rols, discutim amb el tot grup:

- Podrien haver gestionat de manera diferent el conflicte? Com?
- Com se sentien els personatges en la situació?
- Considereu que ha estat una solució adequada?
- Quines altres solucions podrien haver considerat?

59 / EL CONFLICTE

CICLE MITJÀ

CICLE SUPERIOR

Inversió de rols

EDAT: a partir dels 8 anys.

PARAULES CLAU:

coneixement mutu

empatia

autoconfiança

cooperació

resolució de conflictes

INTENCIÓ:

- Ser capaços de percebre i entendre emocions.
- Comprendre i millorar accions projectades.
- Augmentar el control personal sobre situacions.
- Incrementar la confiança personal.
- Desenvolupar la cohesió de grup.

MATERIALS:

Com menys, millor, per a evitar caure en la teatralització.

DESCRIPCIÓ

- Establim el joc de rols tal com ha estat descrit a l'activitat titulada Joc de rols. Podem treballar sobre un conflicte imaginat o sobre un problema real que afecti diverses persones del grup, sempre i quan el conflicte no es trobi en una fase àlgida. En aquest segon cas, intentarem que les persones implicades actuïn en el joc.
- Un cop comencem la interpretació de l'escena l'hem d'aturar, fer intercanviar els papers als participants i tornar-la a començar de tal manera que ara cada participant s'estigui enfrontant a la posició que defensava abans.
- Aturem el joc de rols quan notem que els jugadors han aconseguit percebre el punt de vista de l'altra persona.

PROPOSTA

Discutim sobre la situació interpretada i plantegem si és possible trobar solucions al problema:

- Podrien haver gestionat de diferent manera el conflicte? Com?
- Com se sentien els personatges en la situació?
- Quan hi ha hagut el canvi de rols heu notat que als actors els costés defensar el nou personatge? I als qui heu actuat, us ha costat defensar una posició més que l'altra?
- Considereu que la solució a la qual han arribat era adequada?
- Quines altres solucions podrien haver considerat?
- Els qui heu fet d'actors, hauríeu arribat a la mateixa solució final si haguéssiu estat en el rol contrari?

60 / EL CONFLICTE

CICLE MITJÀ

CICLE SUPERIOR

Dramatitzacions

EDAT: a partir dels 8 anys.

PARAULES CLAU:

coneixement mutu

empatia

cooperació

resolució de problemes

cohesió grupal

INTENCIÓ:

- Ser capaços de percebre i entendre emocions.
- Comprendre i millorar accions projectades.
- Augmentar el control personal sobre situacions.
- Incrementar la confiança personal.
- Desenvolupar la capacitat de resoldre problemes.
- Millorar la cohesió de grup.

DESCRIPCIÓ

Escenifiquem una situació conflictiva sobre la qual vulguem treballar, mentre la resta del grup la veu des de fora. En un determinat moment brindem la possibilitat als espectadors que substitueixin els actors i les actrius i assagin possibles alternatives o solucions a la situació plantejada.

PROPOSTA

Obrim un espai de reflexió conjunta per a debatre sobre el que ha succeït i el que podria haver succeït:

- Podrien haver gestionat de manera diferent el conflicte? En cas que sí, com?
- Com se sentien els personatges en la situació?
- Heu notat diferències en la interpretació de cada personatge entre els actors de l'inici i els que han sortit després? I els qui heu actuat, heu interpretat el vostre personatge de manera diferent que l'altre actor que l'ha representat?
- Quan han entrat els nous actors ha canviat el conflicte? En cas que sí, en què ha canviat?
- Considereu que alguna de les solucions que han assajat era la més adequada?
- Quines altres solucions podrien haver considerat? Se us acut alguna altra que no hagi sortit i que encara podria ser més satisfactòria per a tots els personatges?

61 / EL CONFLICTE

CICLE MITJÀ

CICLE SUPERIOR

Baròmetre de valors: el conflicte

EDAT: a partir dels 8 anys.

PARAULES CLAU:

reflexió

escala de valors

escolta mútua

respecte mutu

INTENCIÓ:

- Fomentar la reflexió, el diàleg i la posició personal respecte a un tema.
- Introduir el concepte de conflicte.
- Copsar com entenen les persones participants el concepte de conflicte.

MATERIALS:

Un objecte que faci la funció de micròfon (un bolígraf, un estoig, una pilota...).

DESCRIPCIÓ

- Situem les persones del grup al centre de l'aula i pronunciem una frase, per exemple: "cal evitar els conflictes". A continuació demanem als participants que se situïn a l'esquerra de l'aula si estan d'acord amb l'enunciat i a la dreta si no hi estan d'acord. En un primer moment les persones han de decidir-se per una posició extrema: blanc o negre.
- Seguidament, passem un objecte que fa la funció de micròfon (un bolígraf, una pilota, un estoig) a algú de la part minoritària perquè expliqui per què s'ha situat en aquella posició. Després anem passant el micròfon de manera alternativa d'una banda a l'altra per a escoltar els arguments de l'alumnat.
- En un segon moment, després d'haver escoltat unes quantes opinions, preguntem si algú vol matisar la seva posició i moure's de lloc. Ara, l'espai ja no l'hem de veure com una divisió en dos blocs d'opinió sinó com un baròmetre que gradua les múltiples opinions.

PROPOSTA

Aquesta activitat serveix d'avaluació inicial per a conèixer les concepcions prèvies de les persones participants sobre un tema i, a partir d'aquí, iniciar la introducció dels continguts.

En principi, només cal deixar que els alumnes s'expressin lliurement. L'única funció de la persona dinamitzadora serà introduir tantes frases com vulgui, per tal d'iniciar un debat posterior.

Algunes frases que poden servir són: "cal evitar els conflictes", "no hi ha conflicte sense violència", "tots els conflictes són dolents", o aquelles que us semblin més adequades.

Per a més informació consulteu el document *Introducció de conceptes: pau, violència, conflicte*

PDF

62 / EL CONFLICTE

CICLE MITJÀ

CICLE SUPERIOR

La taula de la pau

EDAT: a partir dels 8 anys.

PARAULES CLAU:

expressió de sentiments

escolta activa

respecte

gestió de conflictes

INTENCIÓ:

- Socialitzar tècniques de regulació de conflictes.

MATERIALS:

Una taula prèviament assenyalada i, si pot ser, decorada.

DESCRIPCIÓ

Es tracta de crear un espai físic on els infants puguin expressar els seus sentiments respecte a situacions viscudes en el grup classe.

El nen o la nena que té la necessitat d'expressar alguna cosa a un/s altre/s company/s convida a asseure's a la taula de la pau l'altra o les altres persones involucrades. Un cop allí i amb la mà al cor, expressa els seus sentiments (de tristesa, d'alegria, d'abandonament, de pèrdua, etc.) davant d'una determinada situació, actitud o acció de l'altre o dels altres companys, sense jutjar-lo/s i sense ser jutjat o jutjada pels sentiments expressats. L'altre infant o grup involucrat escolta però tampoc no entra en debat o a justificar-se, només l'escolta.

En un altre moment, el contingut del missatge pot ser tornat a agafar amb la intenció de valorar el fet de poder-se expressar o per si cal aclarir els dubtes en una situació determinada.

PROPOSTA

La proposta és que sigui una activitat permanent i que l'alumnat sigui motivat a participar-hi com a mínim un cop per setmana.

Caldrà avaluar regularment si aquesta instància ha generat que els infants expressin més lliurement els seus sentiments i si la viuen com un lloc d'alleujament i d'escolta respectuosa.

63 / EL CONFLICTE

CICLE MITJÀ

CICLE SUPERIOR

Jo-missatge

EDAT: a partir dels 8 anys.

PARAULES CLAU:

expressió d'emocions

escolta

comunicació

gestió de conflictes

INTENCIÓ:

- Entendre què és el jo-missatge.
- Practicar el jo-missatge.

MATERIALS:

Una còpia de les fitxes 1 i 2 (annex)
i un bolígraf per a cada participant.

DESCRIPCIÓ

- Repartim la fitxa 1 (annex) i donem prou temps perquè l'alumnat hi respongui.
- Expliquem en què consisteix el jo-missatge (fitxa 2 de l'annex): quan... (fet o conducta concreta de l'altre) em sento... (emoció) perquè... (efecte o necessitat), i m'agradaria... (petició).
- Un cop entès el concepte, repartim la fitxa 2 i donem prou temps perquè la responguin.
- Avaluem les respostes aportades pels infants i confirmem que han entès què és el jo-missatge. Podem recapitular i sintetitzar què és el jo-missatge i per a què serveix per tal que a tots els infants els quedi clar.

PROPOSTA

Al final avaluem l'activitat a partir de preguntes guia:

- Com us heu sentit? Ha estat fàcil o difícil?
- Quines dificultats han sorgit? Com les podem resoldre?
- Quan pot ser útil el jo-missatge?

A continuació els proposem que provin d'utilitzar el jo-missatge durant una setmana. Passat aquest temps, en fem la valoració i els animem a seguir utilitzant-lo per tal que cada cop tinguin més fluïdesa.

ANNEX

EL JO-MISSATGE - Fitxa 1

Davant les situacions plantejades, escriuiu allò que respondríeu espontàniament.

A. Un noi que vas conèixer a l'escola et diu que un dels teus millors amics està estenent rumors sobre tu. Veus el teu amic al vestíbul de l'escola i t'acostes a parlar amb ell.

B. La teva germana sempre t'agafa les joguines sense demanar-te permís. Avui ha entrat a la teva habitació quan estaves fent feina i davant teu ha agafat la teva joguina preferida, que cuides molt i molt, sense dir-te res.

EI JO-MISSATGE - Fitxa 2

Ara responeu a les mateixes situacions, però construint les frases en primera persona, d'acord amb l'estructura següent:

Jo em sento (planteja les teves emocions)
quan (planteja el fet concret que t'afecta) perquè.....
(planteja l'efecte que aquest fet té en la teva vida), i m'agradaria que (planteja el canvi desitjat).

Exemple de construcció en jo-missatge:

La teva mestra et crida l'atenció contínuament per fer silenci tot i que tu no ets qui parla. I no sembla que cridi a ningú tant com a tu.

Jo em sento dolguda quan tu em demanes continuadament que faci silenci sense comprovar qui està parlant, perquè tinc la sensació que no t'agrada, i m'agradaria saber per què ho fas i demanar-te que abans de cridar-me l'atenció comprovis que he estat jo.

A. Aquest noi que vas conèixer a l'escola et diu que un dels teus millors amics està estenent rumors sobre tu. Veus el teu amic al vestíbul de l'escola i t'acostes a parlar amb ell.

B. La teva germana sempre t'agafa les joguines sense demanar-te permís. Avui ha arribat a la teva habitació quan estaves fent feina i davant teu ha agafat la teva joguina preferida, que cuides molt i molt, sense dir-te res.

64 / EL CONFLICTE

CICLE MITJÀ

CICLE SUPERIOR

De la protesta a la proposta

EDAT: a partir dels 9 anys.

PARAULES CLAU:

reflexió personal

millora de l'entorn

comunicació

resolució de problemes

INTENCIÓ:

- Convertir les queixes dels alumnes en un exercici d'imaginació per a elaborar propostes.
- Generar un espai simbòlic de propostes que millorin la ciutat.

MATERIALS:

Cartolina per a l'elaboració dels cartells i retoladors de colors molt diversos per a totes les persones participants.

DESCRIPCIÓ

Cada alumne/a pensa, individualment, una queixa que pretén presentar a la ciutat i com li agradaria que fos allò que li desagrada. En dos costats de l'aula pengem dos cartells on cada alumne/a escriu les seves protestes i propostes respectives. (Cada protesta i la seva proposta poden ser escrites amb retolador del mateix color per tal de facilitar-ne la identificació.)

Fet això, llegim totes les inscripcions de cada cartell. El mestre o la mestra escull un parell de queixes amb les seves respectives propostes de canvi que, al seu entendre, poden donar joc a l'activitat. Dividim la classe en quatre grups: dos per a treballar les protestes i dos per a treballar les propostes. És important assenyalar que el que serà més valorat en l'exercici és la creativitat de les propostes.

- Protesta: cada grup organitza la protesta:
 - cal concretar què és el que desagrada i per què, determinar qui n'és el responsable (càrrec, institució, col·lectiu de persones o de grups professionals, etc.), qui es beneficia de la situació.
 - han d'imaginar com manifestaran la protesta: quines accions pensen realitzar, quines complicitats pensen buscar, contra qui (càrrec, institució, etc.) dirigiran l'acció.
- Proposta: perquè la proposta arribi a bon fi, els grups han de concretar-la i dissenyar-ne l'estratègia per a aconseguir el seu objectiu (a qui va dirigida, com arribarà al seu destí, qui més pot estar interessat en aquesta proposta, com podrien col·laborar amb aquestes persones).

PROPOSTA

Per a realitzar l'avaluació de l'activitat demanem als alumnes que busquin similituds i diferències entre les accions de proposta i les de protesta.

A continuació, iniciem un debat a partir de preguntes guia com: Què costa més concretar: la proposta o la protesta? Les propostes i les protestes van dirigides als mateixos actors? Ha estat fàcil ser creatiu/iva? L'exercici pot servir per a aplicar la diferenciació entre persona i problema. Cal que les protestes es dirigeixin a càrrecs i no a persones en si.

És important observar com aquest exercici pot ser aplicat en molts contextos diferents: conflictes a l'escola o a la ciutat, però també amb la família o amb els amics, en l'àmbit estatal o, fins i tot, mundial.

Propostes d'accions que poden desenvolupar els alumnes

Entenem per aprenentatge servei (ApS) qualsevol proposta educativa que, a part de buscar l'aprenentatge de continguts, de competències, d'habilitats o de valors, pretén alhora ser útil a nivell social mitjançant la realització d'accions que cobreixin necessitats reals de la comunitat, amb el propòsit de millorar-la. Els ApS, per tant, ens conviden a treballar en els centres educatius aportant aprenentatges i, per altra banda, ens retornen serveis que han estat impulsats pels mateixos alumnes. És un intercanvi molt enriquidor tant per a les entitats com per als alumnes, ja que es converteixen en agents actius del canvi.

Compartim algunes propostes i accions impulsades per alumnes en clau de CULTURA DE PAU:

Realització de vídeos i/o àudios amb missatges d'ànims adreçats a persones en situacions difícils: gent gran que està en una residència, persones hospitalitzades, professionals de la sanitat, de la neteja, botigueres o bé

gent estimada... Les produccions, a més de penjar-les en l'espai virtual de l'escola o institut, es poden adreçar i canalitzar a través d'hospitals, centres geriàtrics...

Lectura per telèfon de novel·les, contes i poesia a aquelles persones que ho necessitin, en català o castellà, segons disponibilitat dels textos i a hores convingudes.

Disseny de petits reptes adreçats a les escoles del barri. Des d'un grup-classe d'un institut han preguntat a l'equip de mestres de les escoles quines necessitats tenien els nens i nenes de primària i s'han organitzat per equips. Un d'aquests equips d'alumnes s'ha proposat publicar una endevinalla, un enigma o un trencaclosques per resoldre a casa. Al cap de dos dies publicaran la resposta o solució. Un segon grup-classe s'ha proposat fer videojocs de caire educatiu amb Scratch per a nens i nenes a demanda de les mestres de 1r i 2n de primària.

Recull i publicació d'una agenda cultural setmanal on-line per a joves, tot respectant els valors fixats pel professorat. Aquestes accions es poden fer en col·laboració amb el territori.

Jornada de celebració amb activitats en clau dels valors que es vulguin treballar

Mercat d'intercanvi solidari

Manifest elaborat per l'escola

Vídeo divulgatiu

Campanya per xarxes socials

Participació en un programa de ràdio.

Compartim alguns projectes que han estat impulsats en el marc del confinament **#ApSdesdeCasa** durant l'any 2020.

La pedra de l'esperança. FEDAC Síria

A causa de la situació actual de confinament per la Covid-19, els mestres d'educació infantil van proposar a l'alumnat una activitat de reflexió. Els van explicar que a les residències de gent gran hi ha moltes persones grans que han estat soles durant molts dies i no han pogut veure els seus familiars. És per això que els van proposar crear i dissenyar una pedra, la pedra de l'esperança. Volien transmetre un missatge d'esperança, d'amor i de proximitat per donar-los força i ànims per continuar endavant.

Càpsules musicals. Escola Les Arrels de Salt

Des de l'àrea de música i col·laborant amb Ràdio Salt, l'escola va decidir elaborar unes càpsules musicals per arribar a les cases de l'alumnat i de tots els ciutadans del poble. En aquestes càpsules han treballat història de la música: els infants s'han transformat en personatges de l'època de cada obra i explicaven les característiques

de les mateixes. Han pogut entendre la importància de la ràdio en un moment com aquest i alhora han treballat l'escriptura, la dicció, l'articulació i la pronunciació, la recerca i han pogut millorar el seu domini de mitjans tecnològics.

Com viuen la pandèmia els infants refugiats a Lesbos? Fundació

Catalana de l'Esplai

En el marc de la proposta "nuSOS, per una ciutadania global", les entitats de lleure volen aportar elements de reflexió crítica per apropar la realitat dels desplaçats. Primer, van donar a conèixer la situació de les persones refugiades en els camps durant la pandèmia. Van apropar aquesta realitat als infants i als joves a través dels infants que viuen als camps, i després els van convidar a retornar-los missatges de suport. També van difondre l'experiència per conscienciar la ciutadania d'aquesta vulneració de drets que pateixen.

Regalem abraçades. Col·legi Mare de Déu dels Àngels de Sant Andreu, Barcelona

"Regalem abraçades" és una iniciativa participativa i solidària que sorgeix amb la voluntat d'alleujar la situació viscuda al llarg del confinament per alguns col·lectius vulnerables, com els avis de les residències i els malalts psíquics del districte de Sant Andreu, amb motiu de la COVID-19. La iniciativa convidava a regalar un petit gest d'estimació, un missatge d'esperança i una abraçada carregada de força. S'ha potenciat la participació de manera transversal i curricular.

A prop teu. Solc Nou de Barcelona

Des de tots els cicles, el projecte consisteix a crear missatges de suport, d'esperança, d'amor... cap a aquelles persones que es troben en

situació més vulnerable per la COVID-19 (personal sanitari, treballadors socials, educadors, farmacèutics, infants que a causa del seu aïllament es troben separats dels seus éssers estimats i també les seves famílies). Les creacions de l'alumnat s'han fet arribar a: diferents CRAE (Centres Residencials d'Acció Educativa) i nens hospitalitzats de la Vall d'Hebron, centres i entitats de les Filles de la Caritat, residències de gent gran del barri, diferents hospitals (Hospital del Mar, Vall d'Hebron i l'Hospital Clínic), les farmàcies del barri i els serveis de farmàcia hospitalària.

Cartes de cor a cor. Escola FEDAC de Salt

Un dels col·lectius més afectats per la pandèmia han estat les persones grans pel fet que no podien rebre visites de familiars i amics i això les feia estar més aïllades. "Cartes contra l'aïllament" és una iniciativa que va sorgir a finals de març del 2020 amb l'objectiu d'expressar el suport dels alumnes cap a la gent gran, en aquest cas, per proximitat, a la gent gran de Salt i Girona. Per aquest motiu, l'alumnat de 2n i 4t de secundària va decidir posar el seu granet de sorra per tal de fer més passatgera aquesta difícil situació fent arribar paraules de suport i ànims als avis que viuen sols o en una residència de les dues poblacions, a través de l'entitat Amics de la Gent Gran (Delegació de Girona).

Ens agrada cuidar. Col·legi Sant Josep de Sant Boi de Llobregat
El Col·legi Sant Josep i la Unitat de Promoció Educativa de l'Ajuntament de Sant Boi de Llobregat, de manera coordinada, s'han plantejat noves solucions de treball en línia per a l'acompanyament a usuaris i usuàries del Parc Sanitari de Sant Joan de Déu, per part de l'alumnat de 4t d'ESO. El resultat és un procés de feina conjunta on els missatges de suport de l'alumnat es fan arribar al Parc Sanita-

ri, tot i les condicions gairebé d'aïllament total dels i de les residents hospitalitzats/des i la dificultat afegida de les càrregues d'hores extra de feina del personal del Parc.

Sota la mascareta: Un programa de ràdio escolar obert a totes les veus de Vilamajor. COMSOC Comunicació Social

Programa radiofònic impulsat per joves de l'Institut Vilamajor (Sant Pere de Vilamajor), nascut en confinament arran de l'optativa de ràdio adreçada a l'alumnat de 3r de l'ESO. L'espai radiofònic ha vinculat els i les estudiants amb el món de la informació i la comunicació de manera real. Han pogut explicar l'evolució de la pandèmia i les seves conseqüències, alhora que han après sobre els gèneres periodístics. La cooperació entre joves, famílies, persones a càrrec de l'emissora, comerços i entitats municipals ha potenciat el treball de l'alumnat. Destaca el lligam amb la Xarxa de Suport Mutu de Vilamajor, la Biblioteca de Sant Antoni de Vilamajor, Ràdio Vilamajor, l'Ajuntament, el Sindicat del Poble i l'Ateneu Popular de Vilamajor.

Missatges d'ànim a la residència de Fort Pienc. INS Quatre Cantons de Poblenou, Barcelona

L'alumnat de 1r i 2n d'ESO ha escrit cartes de suport, ha fet dibuixos, ha escrit poemes i, fins i tot, ha obsequiat amb regals manuals algunes de les persones grans que viuen a la residència de gent gran Fort Pienc i que han estat aïllades en una situació d'extrema solitud durant el confinament imposat per la Covid-19. D'aquesta manera, han ajudat a mitigar les conseqüències de la pandèmia.

Confinats... I nosaltres, què hi podem fer? INS Quatre Cantons de Poblenou, Barcelona

Conjunt d'activitats realitzades a segon d'ESO per mitigar els efectes del confinament de diversos col·lectius de la societat: realització d'un vídeo per al personal sanitari, oferiment d'un detall a un amic o a un familiar per ajudar a passar més bé la diada de Sant Jordi, recerca i elaboració d'una recepta de cuina per a la família i creació de manuals d'instruccions per a la construcció d'instruments musicals adreçats a l'alumnat d'educació primària.

Històries de quarantena. Salesians de Sarrià, Barcelona

Repte lúdic elaborat en col·laboració i destinat a fer passar una estona distreta a joves i a grans. A partir d'una sèrie d'històries entrelaçades escrites per joves i que es publicaven cada setmana de manera desordenada a Instagram, calia endevinar un enigma final.

Bibliografía i recursos

Referències:

Asociación MATIZ. (2015).

Resolución pacífica de conflictos

[PDF](#)

Aula Intercultural. (s. d.).

La desigualdad.

Cómo es y cómo la afrontamos

[PDF](#)

Binaburo, J. A., i Muñoz, B. (2017).

**Educar desde el conflicto,
guía para la mediación escolar**

[PDF](#)

Educarm. (s. d.).

Educapaz

[LINK](#)

Escorihuela, J. L. (2006).

Taller de habilidades del facilitador

Acciones e Investigaciones Sociales, 22,
pàg. 157-226.

[PDF](#)

InteRed. (2013).

Baúl para un mundo mejor

[LINK](#)

Mendoza, M. A., i Ledesma, C. (2011).

Manual para construir la paz en el aula

[PDF](#)

Orientación Andújar. (s. d.).

Juntos construimos la paz

[LINK](#)

Parera, M. (2017).

Eines per a la gestió col·lectiva

[PDF](#)

Pranis, K. (2009).

Manual para facilitadores de círculos

San José: Conamaj

[PDF](#)

Seuba, M., González, E., i Serra, M. (2012).

Taller de Paz y Noviolencia

[PDF](#)

Universitat Autònoma de Barcelona. (2020).

Escola de Cultura de Pau

Barcelona: Publicacions UAB

[LINK](#)

RECURSOS

PER A PENSAR I SENTIR

LA CULTURA

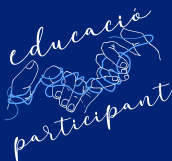
DE PAU

A L'AULA

Dades de contacte:

info@avalon.cat
www.avalon.cat

info@mediam.cat
www.mediам.cat

Amb el suport de:

